

บทที่ 7 กวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์ในปัจจุบันมีลักษณะแตกต่างไปจากกวีนิพนธ์ในอดีตทั้งรูปแบบและเนื้อหา
ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ในด้านรูปแบบ มีความแตกต่างกันหลายประการ เช่น

1. **ฉันทลักษณ์** ความเปลี่ยนแปลงในด้านฉันทลักษณ์ในระยะแรก ๆ เห็นไม่เด่นชัดนัก เพราะเคยนิยมแต่งกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ร่าย ลิลิต ฯลฯ กันมาอย่างไร หลังจากการรับอิทธิพลตะวันตกมาแล้ว ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ก็ยังนิยมแต่งกวีนิพนธ์โดยใช้ฉันทลักษณ์ตามแบบเดิม ยังไม่มีใครคิดแต่งฉันทลักษณ์แบบใหม่ให้จริงจัง ดูจะใช้รูปแบบฉันทลักษณ์น้อยกว่าในอดีตด้วยซ้ำไป อย่างเช่น ฉันท์ ลิลิต ฯลฯ ไม่นิยมแต่งกันมากนัก เพราะแต่งยากและจะแต่งให้ไพเราะยิ่งยากขึ้นไปอีก ฉะนั้นหากมิได้เป็นการแต่งเพื่อประกวด หรือแต่งเพื่อโอกาสพิเศษ เช่นเป็นบทอาศิรวาทแล้ว ก็มักไม่ค่อยนิยมแต่งกันนัก อย่างไรก็ตามในเรื่องการแต่งฉันท์ ก็น่าบันทึกไว้ด้วยว่า มีกวีในแนวเพื่อชีวิตบางคนแสดงความสามารถในการแต่งฉันท์ให้มีเนื้อหาเพื่อชีวิตและมีคุณค่าด้านศิลปะการแต่งไม่แพ้กวีที่นิยมแต่งฉันท์ในอดีต นั่นคือ นายผี (อัศนี พลจันทร) และจิตร ภูมิศักดิ์ นายผีแต่งคำฉันท์เรื่องยาวเรื่อง “เราชนะแล้ว, แม่จ๋า” โดยใช้สัททูลวิกก็พิศฉันท์อันเป็นฉันท์ที่มักจะต้องแต่งเป็นบทไหว้ครู และกาพย์ยานี กาพย์ฉบัง นายผี เป็นกวีที่มีฝีมือถึงขั้นนำยกย่องมากคนหนึ่ง ดังตัวอย่างบางตอนที่ยกมาประกอบให้เห็นจริง

อ้ออ้อลมยังระรวยระทวยปู้จะท่า	
ท่าไรตะลิ่งคล้า	บคลา
หาหาจะมายาแลยากก็บมียา	
ไยหาบซื้อหา	ฤาเห็น
อ้ออ้อหมอกก็บมีและนี่ใครนะจะเ็น	
ดูเอื้ออ้านวยเป็น	ประโยชน์
ค้ายากก็บมีและนี่ใครนะจะโปรด	
ลูกแม่ให้ปราโมท	ฤามี

ส่วนจิตร ภูมิศักดิ์ เป็นกวีกลุ่มก้าวหน้าอีกคนหนึ่งที่ตั้งค่าประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ได้แทบทุกชนิด ทั้งกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ร่าย ลิลิต และกลอนชาวบ้าน คำฉันท์ที่แต่งมีหลายบท หลายชนิด เช่น “วิญญานสยาม” แต่งด้วยอิทิสัจฉันท์ 20 มีเนื้อความตอนหนึ่งว่า

ผีกระหายและทรายกระเหิมจะกลืน	
ด้วยข้าวที่โจดด้วยโหดที่เห็น	และหิว
เปรตก็กู่เวะวูวะหิวเวะโวย	
สะท้อนวะแหว่ผะแผ้วผะผอย	สพรั่งพรุ้ง
ตาก็เกิลือกเถลือกถลนทมึง	
ทั้งลิ้นก็แลบให้ลานตลิ่ง	และขวัญบิน
กลอกกระเดือกขยอกขยอนให้ยีน	
ก็เลือดของสุที่กู่จะกิน	ที่แดงแดง
เออ.....ที่แดงแดง.....ฮาฮาฮา	
.....เลือดแดงแดง	
แดงแดง	

อย่างไรก็ตาม ร้อยกรองชนิดที่นิยมแต่งมากที่สุดคือกลอนแปด ซึ่งคงจะเป็นเพราะแต่งง่ายกว่าร้อยกรองชนิดอื่น ๆ ขนบนิยมในการแต่งกลอนก็นิยมกลอนสัมผัสในแพรวพราวตามแบบสุนทรภู่ อย่างเช่น กลอนของประยูม ชองทอง จินตนา ปิ่นเฉลียว ทวีสุข ทองถาวร ประมวล โกมารทัต นิภา บางยี่ขัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ประวิตร โพธิอาศน์ สุรงค์ดี ศรีประพันธ์ หรือแม้กลุ่มนักกลอนก้าวหน้าอย่าง อุษเชนี เป็ลื่อง วรณศรี ทวีปวร นายผี ก็นิยมแต่งกลอนแปดด้วย ตัวอย่างเช่น

เหมือนระย้าผกาแก้วแววระยับ	
กระทั่งกับภูผาน้ำใจหาย	
ชีวิตเธอเขากระแทกแตกกระจาย	
เหลือแต่กายนอนจมแผ่นดิน	
	เจ็บมากไหม, ดวงใจ, เมื่อปราณดับ
	ใจพี่ยับร้าวรวดปวดไปสิ้น
	ใครกลบร่างเธอไว้ใต้ธรณินทร์
	อย่าหมยหมิ่นกลบศรัทธาวิญญาเธอ

มันปรากฏสอดใสในใจพี่	
ในมาสীরวรินกลิ่นเสมอ	
ในสายลมพรมน้ำคร่ำครวญเพื่อ	
ในละเมอวิหคเรียกเพรียกอรุณ	
	ในสายฝนโปรยสราญทั่วลานทุ่ง
	ในโค้งรุ่งร่มเงาและเขาขุน

ในธารใสไหลช้าเกือกรูญ
ในแดดอุ่นอาบยี่มิมละไม วลา
(อย่าหมายหมิ่นกลบศรัทธาวิญญาเธอ : “อุชเชณี”)

เอนระนาบอาบน้ำค้างกลางแดดหนาว
ทอดรวงยาวยอตระยัรน้ำใส
ละลานรอบขอบฟ้าคราพริ้วโบ
เพียงพรมใหญ่ไหวระยับทาบเปลวทอง

เพรียกเพลงเรือเมื่อสำอางอกจางสี
ระเรื่อรีเลียบลัดตัดชายหนอง
สาวเจ้าพายย้ายเยื้องช้าเลื่องมอง
หนุ่มก็พร้อมเพลงเกี่ยวเกี่ยวแก๊กัน

ไอ้อ้อพิภย์รวงทองชะนึ่งเอ๋ย
พี่ดวงเดียวเกี่ยวเกี่ยวไม่เคยหวน
หวาดแต่ใจเจ้าไม่จริงมึงแจ่มจันทร์
จะเกี่ยวค้ำเสี้ยกลางคันเท่านั้นเอ๋ย

สาวสะเทิ้นเอ็นเอ๋ยเผยโอษฐ์ ไอ้
ดอกโสนริมนาพี่ยาเอ๋ย
จะลคเลี้ยวเกี่ยวใจน้องไม่เคย
ที่ไหนเลยจะเชียวเท่าคนเจ้าชู้

เพลงรักแหว่แหว่หวานกังวานหวิว
ทั้งทุ่งทิวทิวใกล้ไกลเกินกู่
นกร่ายฟ้ามาเรียงเคียงริมคู
สาวหนุ่มคู่คลอแข่งร่วมแรงงาน

เขาเริ่งรีนลงแขกแลกแรงเรียว
ต่างจับหน้าคว่าเกี่ยวเกี่ยวประสาน
ล้วนข้าวงามอร่ามกอดคลอน้านาน
เขาขานบอกออกอุทาน-หวานคมเคี้ยว

(หวานคมเคี้ยว : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ความคลี่คลายในด้านจันตลักษณ์ของกวีนิพนธ์ในปัจจุบันที่เห็นได้ชัดมี 3 ประการคือ
ประการที่หนึ่ง คือมีการนำเอาทำนองกลอนของเพลงพื้นบ้านมาแต่ง อย่างเช่น “ครู
เทพ” ซึ่งถือกันว่าเป็นกวีคนแรกที่น่าเอาทำนองเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์แต่งร้อยกรองเพื่อ

ชีวิต แต่งไว้หลายบทด้วยเพลงพื้นบ้านหลายชนิด เช่น บทที่ชื่อว่า “ยิ้มเถิด” (2480)

เราเกิดมา ต้องว่า เริงเข้าไว้
จะบูดบึ้ง ทำไม ไม่สดชื่น
หัวเราะเป็น เล่นหรือจริง ยิงครีกครื้น
อายุยืน หมั้นปี ดีไหมล่ะ
ดอกเอ๋ย เจ้าดอก บานชื่น
ใครอยาก อายุยืน ต้องรีน เริงเอ๋ย
เวทีโลก โชคเรา เข้ามาเล่น
ต้องรำเต้น เต้นรำ ทำจังหวะ
ควรรีห่าง อยากรี ไรระยะ
จะเป็นพระ หรือนาง อย่างเดียวกัน
ดอกเอ๋ย เจ้าดอก อัญชัน
ใครเห็น ขบขัน คนนั้น อายุยืนเอ๋ย
วูลว

ใช้เพลงฉุยฉายในบทที่ชื่อว่า “เกร็ดเรื่องภาสี” (2472)

ฉุยฉายเอ๋ย
พ่อค้าใหญ่ใหญ่ เป็นกำยกอง
เสียภาสีกำไร ให้เงินทอง
รัฐบาลไม่ต้อง เก็บยากจากข้า
กสิกรย่อยย่อย ทำน้อยได้นิด
ท่านนาระอดิต ระอา
เจ้าของรายใหญ่ ไม่มีใครว่า
เช่นเศรษฐีนา กรุงเทพฯ เอ๋ย วูลว

ใช้เพลงพวงมาลัยใน “ประชาสามัญของเรา” (2492)

เจ้าพวงมาลัยเอ๋ย
เจ้าร่วงพรูไป กลับกลายเป็นลูกจ้าง
ไร่นาหาไม่ ได้อาศัยเขาบ้าง
หรือมิฉะนั้นนายห้าง ก็หาที่ให้อยู่เอ๋ย
(ลูกคู่) แรงงานไทย เจ้าศิวิไลซ์ไปจากนา
ที่ดินทวีค่า ตัวเจ้าก็น่าจนจริง
เจ้าแรงงานเอ๋ย
เปลี่ยนจากงานบ้าน กลายเป็นงานฉุกฉะทุก

บ่อทองบ่อถ่าน บ่อน้ำมันเหมืองดีบุก

บ่อพลอยพลอยสนุก หรือพลอยทุภักข์ก็ตามที ฯลฯ

นักกลอนในรุ่นหลังได้ดำเนินรอยตาม “ครูเทพ” ในการนำเอาเพลงพื้นเมืองมาประยุกต์ แต่งร้อยกรอง เช่น ผา เพลงไทย กวีสมัย 2489-2501 สุจิตต์ วงษ์เทศ ไพบุลย์ วงษ์เทศ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบุลย์ สำหรับนักกลอนรุ่นหลังที่กล่าวมานี้ เป็นการประยุกต์เอาเนื้อหามา ใช้มากกว่ารูปแบบ เช่น สุจิตต์ นำเอาเพลงกล่อมเด็ก คือเพลงวัดโบสถ์มาแต่งบทกวีครุฑ ถึงเจ้าขุนทอง ซึ่งหมายถึงวีรชนที่เข้าสู่เพื่อประชาธิปไตยสมัย 14 ตุลาคม มีเนื้อความว่า

วัดเอ๋ย วัดโบสถ์	ตาลโตนดเจ็ดต้น
เจ้าขุนทองไปปล้น	ปานจะนี่ไม่เห็นมา
กดข้าวใส่ห่อ	ถ่อเรือไปตามหา
เขาก็มารู้ลือมา	ว่าเจ้าขุนทองตายแล้ว
นั่งรถยนต์เร็ว	นั่งรถไฟพนักแก้ว
ส่งเสียงแจ้วแจ้ว	ว่าเจ้าขุนทอง...เจ้าขุนทอง
เจ้าออกจากบ้าน	เมื่อตอนตะวันเรืองรอง
เจ้าหันมาส่งน้องน้อง	ว่าพี่จะไปหลายวัน
ไปเพื่อสิทธิเสรี	เพื่อศักดิ์ศรีบางระจัน
ไอ้เจ้านกเขาขัน	แล้วเจ้าขุนทองก็ลงเรือน
สะพายย่ามหาคัดเสี้ยว	ซึ่งใส่หนังสือแสงเดือน
ทั้งสมุดที่ลบเลือน	ด้วยหยาดน้ำตาแต่เมื่อคืน
ขุนทองเจ้าร้องไห้	อยู่ในเรือนจนตีกตี้น
ว่าดอกจำปีถูกปืน	ตกอยู่เกลื่อนเจ้าพระยา
ลูกเอ๋ย หนอลูกเอ๋ย	หนอเจ้าอย่าเฉยเชื่อนชา
แม่มาร้องเรียกหา	นี่พ่อมาตั้งตากอย
เจ้าไม่ใช่นักรบ	ที่เคยประสปรวีรรอย
รูปร่างก็น้อยน้อย	เพราะเรียนหนังสือหลายปี
แม่รู้ว่าลูกรัก	นั่นมีความภักดี
พ่อก็รู้ว่าลูกมี	กตัญญูแผ่นดิน
แต่ใครเขาจะรู้	เพราะไม่ใช่พระอินทร์
มนุษย์อาจจะไต่ยีน	แต่อ่านาจมาบังตา
ลูกบอกว่าลูกรู้	จึงสู้แบบบอหิงสา
แม่กับพ่อก็รอมมา	หลายเพลหลายเพล
ดอกโสนบานเข้า	ไอ้ดอกคึดเต้าบานเย็น

ออกพรรษามาตระเวน
ไม่มีร่างเจ้าขุนทอง
แม่กะพอกก็อาดูร

ที่อนุสาวรีย์ทูน
มีแต่รัฐธรรมนูญ
แต่ภูมิใจลูกชายเอย

(วัดเอ๋ยวัดโบสถ์ : สุจิตต์ วงษ์เทศ)

บทร้อยกรองข้างต้นนี้ พิมพ์เผยแพร่เมื่อเดือนตุลาคม 2516 เป็นบทร้อยกรองที่ขึ้นชื่อมากบทหนึ่ง เพราะมีความงดงาม เรียบง่ายทั้งในรูปแบบและเนื้อหา การนำเนื้อเพลงกล่อมเด็กมาใส่เนื้อหาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมจึงเริ่มเป็นที่นิยมกันมากในหมู่นักกลอนแนวเพื่อชีวิต ประจักษ์ รัตนา ได้นำเอาเพลงวัดเอ๋ยวัดโบสถ์อีกเนื้อความหนึ่งมาแปลงเสียใหม่มีความว่า

วัดเอ๋ยวัดโบสถ์	ปลูกข้าวโพดสาลี
ยามฝันนาแห้งผาก	หนุ่มสาวก็จากผู้เฒ่าหนี
ไ้ข้าวโพดสาลี	แผ่นดินนี้จะโรยรา
เหมือนอกจะแตก	แผ่นดินแยกทุกสาขา
ลมร้อนผ่าผ่านมา	ราวไฟป่าจะเผาเรือน
ผู้เฒ่านั่งน้ำตาพราก	นึกถึงฉากที่ลบลือน
ก่อนสมศรีและบุญเฮือน	จะจากเรือนลงบันได
เคยมีเสียงเจ็ยแจ้ว	ยามฟ้าผ่าผัวผ่องใส
เสียงไก่ขันกระชั้นไกล	ปลูกให้แบกป่าไปนา
คดข้าวใส่ห่อ	น้ำพริกพอมือหน้า
จุงไ้ทุยมุ่งสุ่นา	เมื่อถึงคราหวานไถ
รออีกไม่นาน	หลังไถหวานเลยไป
ฟ้าฝนช่วยอวยชัย	น้ำเจิงใสเนื่องนอง
ข้าวกล้าเติบโตใหญ่	ผลิบาเรืองรอง
ไม่นานก็ตั้งท้อง	สีเหลืองทองเต็มผืนนา
พร้อมพรั่งพลังเดียว	เก็บเกี่ยวหลายเพลา
ยามลมหนาวพัดผ่านมา	ทุกชายคาอิมเอิบใจ
ยามนี้ไม่มีแล้ว	เสียงเจ็ยแจ้วแจ่มใส
คงแต่เสียงร่ำไห้	ทุกหน้าไปทุกปลายนา
ไม่มีใครจะอยู่เหย้า	ไม่มีหนุ่มสาวจะลงนา
อพยพจากบ้านป่า	ไปไขว่คว้าในตัวเมือง
เห็นแสงสีทีวีไลซ์	งามไสวกว่าข้าวเหลือง
คลื่นเขียวเคยรุ่งเรือง	ต้องอับเฉาเพราะเจ้าจร

“อกเอ๋ยอกชานา	ผู้เฒ่าคราคร้าอาวรณ์
ตั้งฤดูเดียวหนาวร้อน	ข้าไซคร้ายตลอดกาล
เหมือนเศษไม้ตามสายน้ำ	เหมือนนยามคำสีนิลกาฬ
เหมือนแสงไฟไร้แรงทาน	พอลมผ่านก็วูบดับ”
เห่เอ๋ยเห่กล่อม	เจ้าเนื้อหอมจงสดับ
อยู่ในเมืองที่แคบคับ	จงขานขับอย่าเลื่อนหาย
อยากตะโกนให้เจ้ารู้	อยากจะถูกเรียกหญิงชาย
เจ้าไปแล้วอย่าลืบกาย	จงบ้ายหน้ามาเปลี่ยนแปลง
ให้ดอกโสนได้บานเช้า	ให้ดอกคัตคำได้บานเย็น
เช็ดน้ำตาที่กระเซ็น	ลงขับหมอนมานานเอ๋ย

(บทเห่กล่อมแห่งท้องทุ่ง : ปรัชญา รัตนา)

ไพบุลย์ วงษ์เทศ ก็นำเอาเพลงกล่อมเด็กมาแต่งใหม่เป็นเพลงกล่อมผู้ใหญ่ ดังนี้

ชักเส้าเอ๋ย มะนาวโถงเตง

ขุนนางมาเอง มาเล่นชักเส้า
ใครมือสั้นเอาเถาวัลย์ต่อเข้า
ใครมือยาวสาวได้สาวเอา

มาเถิดเหวย มาเถิดหว่า พ่อมาเถิด

ไหน ๆ พ่อก็มาเกิดร่วมสมัย
จะรอข้าหาพระแสงตำมไฉ
กระแสน้ำไม่คอยใครนะพ่อนะ
เราก็หน่อหนึ่งเนื้อน้ำขุนนาง
ต้องบาดหมางกับหิริโอดัปปะ
อีกความแน่นอนในทางพระ
จะเลยละก็ได้เป็นไรไป

โลกนี้นะโลกของคนทุจริต

มีชีวิตสุขขังทั้งสมัย
นรกสวรรค์อยู่ที่ใด
หวันอะไรกับอินทร์พรหมยมบาล
แต่พระอินทร์ตัวเขียว ๆ ยังเขียวชืด
เอามืดเสียบพุงเลือดพุงฉาน
อันธพาลเฮี้ยท่ามารอนราญ
อันธพาลอย่างกูดสูตตาย

เพลงนกขมิ้น ที่เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เคยนำมาแต่งและเป็นบทกวีที่มีชื่อเสียงมาก
ที่สุดบทหนึ่ง พิบูลย์ศักดิ์ ละครพล นำมาใส่เนื้อใหม่อีกบทหนึ่งว่า

เจ้านกขมิ้นเหลืองอ่อน
คำแล้วจะนอนที่ตรงไหน
นอนไหนก็นอนได้
สุขทุกข์ไม่ก็เคยนอน
ลมพระพายชายพัดมาอ่อน ๆ
เจ้าเคยจรมานอนรังเอ๋ย
ตีกัดคืบคืบน้ำค้างลงพร่างพฤษ
ระลึกถึงนกสีเหลืองเจ้าอยู่ไหน
คงหนาวเหน็บอ้างว้างที่กลางไพร
น้ำตาไหลห้วงหาและอาหาร
รินน้ำใจหยาดไหลสู่ปาลีก
ร่วมผืนกรวมพลังตั้งเก่าก่อน
ถึงแม้ว่าจะห่างป้าอยู่นคร
ก็ยังซ่อนสำนึกเอื้อเกื้อปวงชน
ขอบายปีกความผันร่วมวันสู้
ไม่หุดหู่ไม่ทิ้งขว้างการฝึกฝน
ร่วมสร้างสรรค์เรียนรู้กับผู้คน
เสียงแห่งธรรมจะท่วมทับเสียงแห่งมาร
นกโบกธงประชาธิปไตยในทุกแห่ง
เมื่อลมแรงความโหดร้ายได้กรายผ่าน
เจ้าก็คงคืนรังตั้งก่อนกาล
ร่วมร้องเพลงประสานเสียงเสรี
ไอ้...เจ้านกขมิ้นสีเหลืองอ่อน
คำแล้วจะนอนที่ตรงไหน
หนุนพินแทนหมอนก็นอนไป
อดคอยถึงวันหนุนชัยประชาชน

(เจ้านกขมิ้นเหลืองอ่อน : มาซา)

นักกลอนร่วมสมัยอีกผู้หนึ่งนำเอาเพลงกล่อมเด็กมาประยุกต์เนื้อหาใหม่อย่างได้อารมณ์
และสอดคล้องกับเนื้อความ ดังเช่นพรรณนาว่า

นกเขาเออย
 ชั้นแต่เช้าจนเย็น
 ชั้นเกิดแม่จะฟังเสียงเล่น
 เนื้อเย็นเจ้าคนเดียวเออย
 ไ้อ้สะเห่ ไ้อ้สะซา นอนหลับตาเกิดลูกแม่เออย
 นกเขาชั้นเมื่อวานนี้
 ลูกแม่ยังดีดีเลยลูกเอ้ย
 นกเขาชั้นวันนี้โยเฉยเมย
 ไม่เอ่ยวาจาให้แม่ฟัง
 ไ้อ้สะเห่ ไ้อ้สะซา ใครหนาใครฆ่าลูกแม่เออย
 เจ้าไม่มีไม้หั่ว
 ไม่มีมั่วเข้าแห่
 เป็นไรไปหรือลูกแม่
 ลูกไม่ยอมยิ้มแต่วันวาน
 ไ้อ้สะเห่ ไ้อ้สะซา ลูกจำโยไม่ขานแม่เลย
 แม่ออกไปทำงานตอนเช้า
 ปล่อยเจ้าเล่นอยู่รอบบ้าน
 แม่ต้องออกไปทำงาน
 หาเงินมาเลี้ยงครอบครัว
 ไ้อ้สะเห่ ไ้อ้สะซา น้ำตาแม่นองหน้า หาลูกไม่พบเลย
 รยณต์คันใหญ่ เศรษฐีใจร้ายขับฉิว
 ชนลูกแม่ลอยปลิว รยณตร์ขับลิวหายไป
 ไ้อ้สะเห่ ไ้อ้สะซา ใครหนาชั่วช้าใจร้ายจริงเออย
 นกเขาเออย
 ชั้นแต่เช้าจนเย็น
 ชั้นเกิดไม่มีใครฟังเจ้าเล่น
 เนื้อเย็นของแม่จากไปแล้วเออย

วีระ ศิริอาชาวิวัฒนา นำเอาบทดอกสร้อยที่ท่องจำกันขึ้นใจมาแปลงเนื้อใหม่โดยสะท้อน
 ให้เห็นค่านิยมใหม่ ดังเช่น

เด็กเอ๋ยเด็กน้อย	อำนาจเจ้ายังด้อยเร่ร่อนเสาะหา
เมื่อเติบโตใหญ่เจ้าจะได้มีหน้าตา	เปล่งบุญญาโอบป้องปกครองชน

เป็นเด็กเด็กเชื่อผู้ใหญ่เอาไว้ก่อน	หัดหัวอ่อนไว้เถิดจะเกิดผล
ประเทศชาติเป็นของคนทุกคน	อย่าดิ้นรนหาภัยใส่ตัวเอย
แมวเอ๋ยแมวเหมียว	ฉลาดปราดเปรียวเป็นนักหนา
กระดิกนิ้วทีเดียวเดี๋ยวก็มา	เลียแข้งเลียขาน่าเอ็นดู
รู้จักสอพลอเข้าต่อตั้ง	ซ้ำยังปากหวานระรื่นหู
ควรนับว่ามันมือชั้นครู	จงดูอย่างไว้ใส่ใจเอย

ส่วนเพลงจันทร์เจ้า ซึ่งเคยร้องเล่นสมัยเด็ก ๆ ในวันพระจันทร์เต็มดวง ก็ถูกประสิทธิ์ มุสิกเกษม นำมาแปลงเนื้อใหม่ว่า

จันทร์เจ้า	ขอข้าวราดแกง
ขอขึ้นค่าแรง	ให้กับพ่อข้า
ขอเสื้อผ้า	ให้น้องสักชุด
ขอสมุด	ให้น้องได้เขียน
ขอหนังสือเรียน	ให้น้องได้อ่าน
ขอมีงาน	ให้ข้าทำเลี้ยงชีพ
ขอเร่งรีบ	แก้ไขด้วยเถิด
ขออย่าเกิด	ความทุกข์ยากกว่านี้เอย

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นนักกลอนร่วมสมัยอีกผู้หนึ่งที่น่าเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้มาก เช่นใน **ชักม้าชมเมือง** และ **คำหยาด** มีเพลงเหล่านี้แมว เพลงกล่อมเด็ก เช่น เจ้ากระเทย เจ้าขุนทอง (วัดโบสถ์) จันทร์เจ้า เป็นต้น

ประการที่สอง คือ ไม่เคร่งครัดในฉันทลักษณ์ตามแบบแผนนัก เช่น จำนวนคำอาจ จะมากกว่าหรือน้อยกว่าที่กำหนด ไม่นิยมสัมผัสในแพรวพราวอย่างสุนทรภู่ คงแต่เสียงสัมผัส นอกเอาไว้ แต่เสียงสัมผัสในบางครั้งก็ใช้เสียงสามัญหรือเสียงเดียวกัน ทำให้ไม่รื่นหู ในคำฉันท์ ก็ไม่ยึดเสียงครุหลุตามแบบแผนตายตัวนัก อย่างเช่น จิตร ภูมิศักดิ์ หรือ กวีการเมือง ให้คำอธิบายการแต่งฉันท์ของเขาไว้ว่า “สัททูลวิกก็พิศฉันท์ที่ใช้นี้ ยึดถือคำครุ-หลุหรือคำเสียงหนักเสียงเบาตามการเปล่งเสียงพูดในชีวิตจริงแบบเดียวกับการออกเสียงพยางค์หนักพยางค์เบาในภาษาอังกฤษ ผู้แต่งมิได้ยึดหลักครุ-หลุแบบที่ดูรูปร่างอักษรเป็นเกณฑ์ ดังที่นิยมกันในยุคหลัง ๆ นี้ ทั้งนี้เพราะคำฉันท์มีวัตถุประสงค์เพื่อแต่งไว้ให้อ่านทอดจังหวะหนักเบาโดยออกเสียง มิใช่แต่งไว้ดูรูปอักษรเอ๋ยไปไหนมาเป็นแถว ๆ ด้วยตา หลักเกณฑ์ที่ผู้แต่งยึดถือนี้เป็นของเก่าแก่ดั้งเดิมในมรดกวรรณคดีของเขา คือเคยเป็นหลักที่ยึดถือนิยมมาแล้วในหมู่กวีสำคัญ ๆ สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นต้นว่า “สมุทรโฆษคำฉันท์” ซึ่งนักรู้รุ่นปัจจุบันที่รู้จักเรื่องราวธรรมชาติของเสียงในภาษาไทยน้อยกว่าท่านกวีเหล่านั้น มักกล่าวหาโมเมเอาว่าท่านกวีครั้ง

กรุงศรีอยุธยาแต่งฉันท์ซุ่ย ๆ ไม่เคร่งครัดต่อครุ-ลหุ อนาคตหนอ!”¹ ตัวอย่างของร้อยกรองที่ไม่เคร่งครัดฉันท์ลักษณะด้วยประการต่าง ๆ มีดังนี้

ปัญญามีชายที่นี้หรือ	จะแย่งซื้อได้ที่ไหน
อย่างที่ไก่อูรหาราคาเท่าใด	จะให้พ่อขายนามาแลกเอา
ฉันมาฉันเห็นฉันแพ้	ยินแต่เสียงด่าว่าโง่งเงา
เพลงที่นี้ไม่หวานเหมือนบ้านเรา	ใครไม่เข้าถึงพอเขาเยาะเย้ย
นี้จะให้อะไรกันบ้างไหม	มหาวิทยาลัยใหญ่โตแหวย
มันท่านมีอาจให้อะไรเลย	วานนิ่งเฉยอย่าบ่นอย่าไว้วาย
ฉันเยาว์ฉันเขลาฉันทิ้ง	ฉันจึงมาหาความหมาย
ฉันหวังเก็บอะไรไปมากมาย	สุดท้ายให้กระดาษฉันแผ่นเดียว

(เพลงเถื่อนแห่งสถาบัน : วิทยากร เชียงกุล)

เมื่อวิสาสะกะนักการเมือง
เขาว่า ฉันเชื่อง....และไร้เดียงสา
และเมื่อคุยกับนักจิตวิทยา
เขาก็ว่า....ฉันเป็นเด็กมีปัญหาอันมีดมืด
แล้วฉันได้สนทนากับคนที่มีเครื่องแบบ
เขาก็ว่า.....ฉันโรแมนติค
และเมื่อฉัน.....ได้รู้จักกับนักธุรกิจ
.....เขาไม่กล่าว.....เขาไม่ว่า
เพียงแต่ยิ้ม.....
บ่งบอกทางสายตา
อะไรกันนักกันหนา
.....เขาอยากได้กำไร.....
.....ดังนั้นฉันจึง
.....รัก.....ดอกไม้
แล้ววิงหนีความรัก.....ให้ไกลแสนไกล
เพราะไม่ยอมให้.....ความรัก.....ถึงจุดจบเลย

(คนรักดอกไม้ : อ้อย)

¹กวีการเมือง (จิตร ภูมิศักดิ์), *รวมบทกวีที่กรแล้ว กวีประชาชน*, พระนคร : กลุ่มวรรณกรรม-ธรรมศาสตร์, 2517) หน้า 27-8.

ฉันเป็นคนวิาเหว
ร่อนเร่อยู่ในสังคมที่น่าเบื่อหน่าย
ฉันเป็นคนโชคร้าย
แม้แต่บ้านสุขสบายก็ไม่มี
ฉันไม่เคยมีอะไรในโลก
นอกจากเซร่าโคกไปทุกที่
ปราศจากอิสระเสรี
แล้งซึ่งไมตรี.....มีน้ำใจ
ฉันมาและคงไปในวันหนึ่ง
วันซึ่งไม่มีใครร้องไห้
เกิดมาต่อสู้แล้วก็ตาย
ชีวิตมีความหมายแค่ตัวเอง
ฉันเป็นเพียงคนไร้ค่า
มาเพื่อจะถูกข่มเหง
ความก่อนเก่าร้ายวันทศเป็นบทเพลง
จะบรรเลงในวันฉันจากไป.....

(ฉัน..... : อริน)

ดอกหญ้า--หนาว
สันเทาเพราะ ลม--ฝน
ซ้ำใจ--น้ำตาหล่น
ร้อนรนเพราะแดดเผา
คิดถึงผู้ปกป้อง
เคยคุ้มครอง แต่ก่อนเก่า
ร้องไห้ น้ำตาพราร
ปวดร้าวและ น้อยใจ--

(ดอกหญ้าหนาว : ทองกุง)

ตัวอย่างต่าง ๆ ที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่า ร้อยกรองร่วมสมัยบางบทมีลักษณะคล้ายร้อยกรอง
ปนร้อยแก้ว อาศัยเสียงสัมผัสเชื่อมโยงแต่ละวรรคเท่านั้นที่บอกให้รู้ว่าเป็นร้อยกรอง นอกจากนี้
น่าสังเกตได้ว่า ร้อยกรองที่นิยมแต่งในปัจจุบันคือกาพย์ยานีและกลอนแปด แต่บางบทก็ไม่
อาจบอกได้ว่าเป็นร้อยกรองชนิดใด เพราะแต่ละวรรคมีจำนวนคำไม่แน่นอน ตั้งแต่ 2-8 คำ
การลงสัมผัสระหว่างวรรคก็ไม่ตายตัว ที่สำคัญคือไม่มีสัมผัสระหว่างบท เช่น

เสียงปึงดัง
นักรบจบลุกขึ้น
กระสุนดังหนึ่งนัด
ว่าศัตรูตายหนึ่งคน
เสียงกลองดัง
กองทัพจะยাত্রา
สัญญาณจากความตาย
สังหารชาติออสตัย
เสียงปึงดัง
นักรบจบลุกขึ้น
นั่นไงปาสีเขียว
จับปืนเดินทางไกล

คำสั่งให้จับปืน
ถือปืนฆ่าศัตรู
นัดนั้นจงจำรู้
คำสั่งและสัญญา
ปีศาศัตรูประชาชน
ซ่อนความหมายปฏิวัติ
กำจัดให้สิ้นดิน
คำสั่งให้จับปืน
ถือปืนฆ่าศัตรู
นั่นแน่เทียวจงเดินไป
แล้วสักวัน....จะกลับคืน

(สัญญาณความตายจากภูพาน : รอ.จันทรคีรี)

หนุ่มสาว
วัยแวววาวของชีวิต
ประกายไฟวามวิจิตร
ยังคงความศักดิ์สิทธิ์สูงค่า
บริสุทธิ์สดใส
ดวงใจดวงตา
กล้าที่จะฟันฝ่า
อาธรรม
หนุ่มสาว
น้ำใจเจ้ายังล้นล้ำ
ชุ่มน้ำ
ด้วยความเป็นมิตร
เส้นทางไกล
ในชีวิต
ยังไม่มีดมิต
หมดหวัง
หนุ่มสาว
เจ้าคือพลัง

เจ้าคือความหวัง
ดวงดาวยังเป็นของเจ้า
บ้านเมืองนี้
มีความปวดร้าว
เปลี่ยวเปล่าเหงาเศร้า
เกือบทุกก้าวย่าง
เจ้าคือความสดชื่น
ซึ่งยืนเหนือความอ้างว้าง
เป็นแบบอย่าง
สรรค์สร้างความดี
เจ้าคือดอกไม้
สดใสลินสี
บนแผ่นดินที่
แล้งแห้ง
เจ้าคืออาหาร
เจือจานปันแบ่ง
แต่ผู้หิวโหยโรยแรง
อดอยาก
เจ้าคือกำลังใจ
ในความทุกข์ยาก
ท่ามกลางความมืดมิดลำบาก
ยากเข็ญ
หนุ่มสาว
บนหนทางยี่ดียวล่าเค็ญ
เจ้าอย่าหลบลิ้น
เอาความเศร้าเป็นเพื่อน
ขอให้ความเหวว่า
เปล่าเปลี่ยวเอกาคล้อยเคลื่อน
ความเหงาเศร้าลบลือน
เหมือนความหลัง
หนุ่มสาว
เจ้าคือพลัง

เจ้าคือความหวัง

ดวงดาวยังเป็นของเจ้า

(หนุ่มสาว : เตือนจิต นวตรงค์)

ที่มหาวิทยาลัย

ประชาธิปไตยกำลังบาน

พ่อ ชัมเมอร์นี่ ลูกไม่กลับบ้าน

จะไปช่วยงาน

เผยแพร่ประชาธิปไตย

ที่บ้านนา

น้ำตาพ่อไหล

ควายคู่สุดท้ายกำลังถูกยึดไป

ก่อนประชาธิปไตยจะมา

(เอี่ยม เกียรติบุญญาฤทธิ์)

ลักษณะการประพันธ์ร้อยกรองอีกอย่างหนึ่งที่น่าสนใจคือ กลอนของ วัฒน์ วรรลยางกูร ซึ่งมักแต่งกลอนสี่หรือกลอนหกที่ใช้คำเรียบง่าย แต่ลงน้ำหนักคำท้ายด้วยคำเดียวกันเพื่อเน้นเนื้อความเป็นการเล่นคำในลักษณะที่น่าสนใจ บทที่มีชื่อเสียงของวัฒน์ คือ กล้วย และ เด็กชายเกษกนก และเด็กหญิงบุญเย็น เป็นกลอนที่เด่นในด้านศิลปะการแต่งด้วยการเล่นคำและเด่นที่เนื้อความในแนวเพื่อชีวิต

บ้านฉันอยู่ซอย	ชื่อซอยตันกล้วย
ข้างบ้านมีลิง	ลิงชอบกินกล้วย
ลิงอยู่ในสวน	สวนไม่มีกล้วย
ก่อนนอนทุกวัน	ฉันชอบกินกล้วย
ฉันมีเงินใช้	ฉันใช้ซื้อกล้วย
ซื้อมาหิวใหญ่	แขวนไว้กินกล้วย
เข้าออกทำงาน	ทำงานแลกกล้วย
กลับมาตอนเย็น	ไม่เห็นมีกล้วย
ตาลายห้องหิว	ฉันหิวหากกล้วย
ค้นหาเห็นลิง	ลิงถือหวีกล้วย
ฉันโมโหลิง	เตะลิงแย่งกล้วย
โมโหเสียแยม	มีแต่เปลือกกล้วย
ฉันรู้ความจริง	ลิงเปล่ากินกล้วย

เพื่อนบ้านหลายคน	เห็นคนลักกล้วย
เป็นคนขูดดิน	ไม่ชอบกินกล้วย
ลูกเล็กของเขา	กินข้าวบดกล้วย
เขาเป็นคนจน	จนไม่มีกล้วย
ลูกเล็กหิวนัก	เขาจึงลักกล้วย

(กล้วยหาย : วัฒน์ วรรณยางกูร)

ฉันเกิดมาเป็นเด็กดี โตขึ้นฉันก็จะเป็นเด็กดี
 พ่อแม่คอยดูแลทุกวัน ฉันสบายดี
 แก้มยู่ท้องยุงฟูปลิ้น เพราะฉันกินแต่ของดีดี
 มีหมูมีเห็ดเปิดไก่ กินไข่โปรตีนมากมี
 เวลาจะเล่นก็ดี เวลาจะยีนก็ดี เวลาจะขี่ ขี่ส้วมหินอ่อน สวยดี
 ฉันเรียนในโรงเรียนหลังใหญ่ และต่อมหา'ลัยชั้นดี
 พ่อฉันรวยหลายล้านบาท ผูกขาดของแพงหูฉี่
 อนาคตของเด็กชายเกษกนก จะเป็นนายกรัฐมนตรี
 ฉันเป็นลูกชาวนา พ่อแม่ทำนาเก่งดี
 ปลุกข้าวตราครุฑดำไท เหงื่อไหลทั้งตัวทั้งปี
 ตัวฉันฟูโรกันแป้ว กินกลอยกินแห้วที่มี
 หินหอยกินปูกินปลา กินเลกว่าหมาผู้ดี
 เวลาหน้าหนาวขมขื่น ผ้าห่มสักผืนไม่มี
 ยามนอนต้องนอนขดงอ ตอนนั่งตัวงอเต็มที
 เวลาจะยีนขาสั้น ก็แรงมันไม่ค่อยมี
 เรียนที่ศาลาหลังคาหว่ โกรโรโกโสบัดสี
 โตขึ้นจะเป็นชาวนา ฉันคงหมดนามีหนี้
 อนาคตของเด็กหญิงบุญเย็น อาจต้องไปเป็นโสเภณี

(เด็กชายเกษกนกและเด็กหญิงบุญเย็น : วัฒน์ วรรณยางกูร)

ประการที่สาม การสร้างฉันทลักษณ์ใหม่ ดังได้กล่าวมาแล้วว่ามีการคลี่คลายในเรื่อง
 ฉันทลักษณ์จนบางครั้งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นร้อยกรองชนิดใด ต่อมาได้พบว่ามี การสร้างฉันท
 ลักษณ์แบบใหม่ ๆ ขึ้นมา แต่จะได้รับความนิยมเช่นฉันทลักษณ์ของเดิมหรือไม่ กาลเวลา
 จะเป็นผู้ตัดสินรูปแบบของฉันทลักษณ์ใหม่นั้น วิชา วงษ์ดีไทย¹ รวบรวมไว้ 6 แบบ และที่

¹วิชา วงษ์ดีไทย, "รูปแบบใหม่ของร้อยกรองไทย" วรรณคดีศึกษา ฉบับวรรณกรรม ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน), 2522 หน้า 50-62.

ผู้เขียนพบอีก 1 แบบ รวมเป็น 7 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 บทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคละ 10 คำ คำสุดท้ายของวรรคในแต่ละบทมีเสียงสัมผัสกัน แต่ละบทเป็นอิสระในตัวเองไม่มีการเข้าลิติดหรือสัมผัสระหว่างบท การแบ่งช่วงจังหวะการอ่านในแต่ละวรรคไม่แน่นอน แล้วแต่ใจความ บางวรรคอ่านได้ช่วงเดียว บางวรรคอ่านได้ 2-3 ช่วง ดังตัวอย่าง

อำนาจเป็นความไฝ่ฝันของผู้ชาย
ใครมีอำนาจคนนั้นก็มีความสุข
ทั้งชายหญิงในความจริงของทุกวันนี้
ผู้ชายสูบบุหรี่กินเหล้าเมากันเหง้าเหงอะ
แต่ละคนอยากโตใหญ่เพราะได้โอกาส
อุดมคติอุดมการณ์งานของคนจึง
ชีวิตทุกคนวันนี้ไม่ค่อยมีที่หมาย
ลอตเตอรี่จึงมีชุกทุกแห่งทุกหน
หนังสือแนะนำขายเข้่าอ่านแล้วสุขใจ
อำนาจเป็นความไฝ่ฝันของผู้ชาย

สำหรับผู้หญิงความจริงที่สวยสบาย
ส่วนใครที่สบายคนนั้นก็หายทุกข์
ต่างก็เปล่าเปลี่ยวเหลือวที่หวังไม่มี
ผู้หญิงเอาแต่แต่งหน้าทาปากเลอะเทอะ
หนทางหากินคล่องทุกช่องเป็นไม่พลาด
สำหรับคนฉลาดนะหรือขอให้ชื่อดัง
หุดหู่สิ้นหวังทั้งผู้หญิงและผู้ชาย
เหล้ายาบุหรี่ช่องของหนีไม่พ้น
โรงหนังก็ตั้งหน้าฉายแต่กำลังภายใน
สำหรับผู้หญิงความจริงที่สวยสบาย

(อำนาจกับความสวยสบาย)

แบบที่ 2 บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคละ 5-7 คำ คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสกัน แต่ไม่มีการส่งสัมผัสระหว่างบท ช่วงการอ่านขึ้นอยู่กับข้อความ แต่โดยมากมีเพียงช่วงจังหวะเดียว เพราะในแต่ละวรรคใช้คำน้อย ตัวอย่าง

หญิงชราอร่ามถนน
ถนนเต็มไปด้วยรถยนต์
และแกไม่อาจข้ามพ้น
แกยืนรอ ๆ รี ๆ
ไม่รู้จะทำอย่างไรดี
ถนนมีแต่รถราขับซี้
เด็กหนุ่มบอกรอตรงไฟแดง
แกรู้สึกว่ามันแปร่ง
เพราะไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง
แกเดินตามที่เขาชี้ไป
เดินไปค่อนข้างไกล
แล้วหยุดอยู่กลางกลุ่มคนใหญ่
สัมภาระที่ติดตัวมา

เป็นกระbungและตะกร้า
 ซึ่งทำให้แกดูซึกซ้า
 เมื่อสัญญาไฟเขียวบอก
 ทุกคนที่ยืนมองพุ่งตัวออก
 แกทำไม่เป็นเพราะคนบ้านนอก
 แกอีกอัก เงิน ๆ งก ๆ
 เลยถูกเขาชนตะกร้าตก
 จึงก้มลงเก็บเข้าของที่หก
 พอเก็บเสร็จจเรียบริ้อย
 หญิงชราที่ต้องคอย
 สัญญาข้ามถนนเปลี่ยนบ่อย
 คนทะยอยมารวมกันอีก
 แกจำต้องทำตัวปลึก
 เหมือนว่ากำลังหลบหลีก
 แกกลัวข่าวของจะหาย
 ต้องมองขวามองซ้าย
 ลืมดูสัญญาเพราะตาลาย
 จนเดี๋ยวนี้หญิงชรายังไม่ได้ข้ามถนน
 ครับ แกยืนอยู่ตรงนั้นข้ามไม่พ้น

(หญิงชรายังไม่ได้ข้ามถนน)

แบบที่ 3 แบบนี้คล้ายกลอนแปด บทหนึ่งมี 4 วรรค คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ส่ง
 สัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งในวรรคที่ 2 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2-3-4 สัมผัสกัน แต่ละวรรค
 บรรจุคำประมาณ 10 คำ การแบ่งช่วงจังหวะไม่สม่ำเสมอกันในแต่ละวรรค ขึ้นกับเนื้อความ
 ดูตัวอย่าง

ฉันได้ยินเสมอคำพูดประโยคนั้น
 “ผู้พิพากษายอมตัดสินไปตามเนื้อความ”
 ฉันยังจำได้ สมัยเมื่ออยู่โรงเรียน
 อ้อ นึกออกแล้ว เป็นชื่อของวิชา
 “เรียงความเป็นข้อความที่เขียนแต่ง
 และอย่างอื่นอีกแล้วแต่ใครจะชำนาญ”
 “เรียงความมีส่วนด้วยกัน

ฟังคุณันเด็ดขาดน่าเกรงขาม
 ใครอย่าได้กังขาหรือว่าไม่งาม
 ครูเคยให้เขียน แหมเรียกอะไรนำ
 ก็เรียงความความเรียงแล้วแต่ใครจะว่า
 ประชุมแปลงขึ้นจากความรู้ประสบการณ์
 ยังจำได้ ครูผู้สอนพูดเสียงอ่อนหวาน
 ที่สำคัญคือใจความหรือเนื้อความ

อีกสองก็เป็นคำแนะนำและคำตาม
 ฉันไม่สงสัย เตรียมตัวลงมือแต่ง
 ไม่เห็นยากไม่เห็นลำบากอะไร
 ปัจจุบัน ฉันซักมีข้อสงสัย
 เช่นเรื่องไหนเท็จเรื่องไหนจริง
 จริงหรือผู้พิพากษาเวลาตัดสินคดี
 ทุกอย่างตั้งงามเป็นไปตามครรลอง
 ฉันนึกถึงวิชาเรียงความ
 ปั่นหน้าเป็นตัวโกหกต่อแหลเจสียวจฉลาด
 คำพิพากษาวิชาเรียงความคล้าย ๆ กัน
 ใครมีเงินก็สามารถดัดแปลงแก้ไข
 ฉันได้ยินเสมอ คำพูดประโยคนั้น
 “ผู้พิพากษาย่อมตัดสินไปตามเนื้อความ”

ผู้ใดสงสัยอย่าเฉยให้“ไต่ถาม”
 ดัดแปลงความคิดเป็นถ้อยคำที่ใช้
 เขียน ๆ ลงไป คะแนนเดียวครูก็ให้
 แคลงใจอะไรต่ออะไรหลายสิ่ง
 และเรื่องผู้พิพากษายังน่าสงสัยยิ่ง
 ตัดสินไปตามที่ที่มันถูกต้อง
 ทุกอย่างอย่างกลัวไม่มีอะไรมัวหมอง
 ใครก็ตามที่แต่งเก่งเป็นคนสามารถ
 แน่นนอน เขาได้คะแนนดีไม่มีวันพลาด
 เพราะเนื้อความนั้นมันของปรุงแต่งได้
 จ้างทนายเก่ง ๆ เปลี่ยนเรื่องให้
 ฟังดูมันชัดเจน ไม่จำเป็นต้องถาม
 แต่สำหรับฉัน ขอสงสัยและไม่เชื่อตาม
 (ผู้พิพากษาและวิชาเรียงความ)

แบบที่ 4 แบบนี้บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 5-9 คำ การสัมผัสจะแบ่ง 4 วรรคนี้
 ออกเป็น 2 คู่ คือ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสไปยังคำที่ 2-6 ของวรรคที่ 2 วรรคที่ 3
 และ 4 ก็เป็นเช่นเดียวกัน และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 และ 4 สัมผัสกัน ไม่มีสัมผัสระหว่างบท

มีมหาเศรษฐีที่ไหนบ้าง	อ้างว้าง แก่ และลงพุง
ไข่มุกกองอยู่หน้าห้อง	อย่าไปจ้องเลยคุณลุง
ฉลาดครับ มหาเศรษฐี	พวกเขามีหมอคอยแนะนำ
กินอาหารถูกสุขลักษณะ	ออกกำลังกายประจำ
พวกเขาไม่เข้าโรงนวด	ไม่รู้จักวดวดสุรา
แต่ว่ามีเมียคนละหลาย	ทั้งไม่ต้องสายเสาะหา
มหาเศรษฐีรีแลคทุกอย่าง	ด้วยวิธีต่าง ๆ ที่ไม่พิสดาร
ไหนเลยพวกเขาจะแก่	และพุงแปล้ท้องมาน
ครับ มีบางคนว่าเหว่ เหงา	นั่นเพราะเขาแค่เศรษฐีธรรมดา
อย่าหลงเข้าใจผิดไป	เขาไม่ใช่เศรษฐีที่ “มหา”

(มหาเศรษฐี)

แบบที่ 5 บทหนึ่งมี 4 บท บทละ 4-5 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำสุดท้าย
 ของวรรคที่ 3 ส่วนคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 4

หนุ่มสาวคือชีวิต ร้อนเร่าเผาไหม้

เป็นทั้งความคิด	และเป็นโคมไฟ
หนุ่มสาวชี้ทาง	แลไปข้างหน้า
เคียงกันสรรค์สร้าง	กับปวงประชา
ภาระคนหนุ่มสาว	เบื่องหน้าอนาคต
ชัยชนะยืนยาว	ก้าวข้ามงามงด
ยืนหยัดเพื่อสังคม	รุดหน้าอย่าท้อ
ล้างอธรรมให้ล่ม	รีบเร่งไม่รอรอ
กล้าหาญถูกต้อง	ศึกษาใช้เหตุผล
ระวังท่วงทำนอง	อ่อนน้อมถ่อมตน
ประหยัดเรียบง่าย	ต่อสู้มุมานะ
มีวินัยไม่หน่าย	อดทนเสียสละ
เลิกเสเพลสนุก	ดื่มเหล้าสำราญ
นึกถึงคนทุกข์	ชื่นชมตรมมาน
คนส่วนข้างมาก	ถูกเหยียบถูกย่ำ
ตกระกำลำบาก	หนุ่มสาวต้องนำ
สามัคคีสมานฉันท์	ประชาชนคนงาน
ปรองดองพี่น้องกัน	ชัยชนะรอคำขาน
หนุ่มสาวคือความหวัง	เราร้อนในจิตใจ
แข็งแกร่งมีพลัง	และเต็มไปด้วยไฟ

(หนุ่มสาว)

แบบที่ 6 บทหนึ่งมี 5 วรรค คำสุดท้ายของแต่ละวรรคส่งสัมผัสกันหมด เสียงสูง-ต่ำ แตกต่างกันไป

สิ่งที่คนมั่งมีมีเงินคือเงินตรา
ก็เพราะเขาร่ำรวยมีกันล้นหล้า
แต่สิ่งที่พวกคนจนปนบ่อยคอยหา
คือเงินทองของลำบาก ยากจะคว่า
เชื่อเถอะไม่มีอะไร จะดีไปกว่า
เศรษฐีมักมี จิตใจเอื้อเฟื้อ
ให้เงินทองบริจาค มากด้วยความช่วยเหลือ

ตั้งสมาคมมูลนิธิ อุทหนุนเงินเจือ
 กระปรีกระเปร่าเอาธุระ ไม่เคยบ่นเบื้อ
 เปี่ยมด้วยความรักน้ำใจ ขอโปรดได้เชื่อ
 สำหรับคนอึดคึด ชัดสนเงินทอง
 ชีวิตจิตใจ ยากไร้ไม่ผ่อง
 อยู่อย่างแร้นแค้น ขาดแคลนสิ่งของ
 คุณงามความดี มีแต่บกพร่อง
 ครับ ทุกอย่างนั้น จากปัญหาปากท้อง

(ความแตกต่าง)

แบบที่ 7 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 2-13 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1-2-3 สัมผัส
 กันหมด และส่งสัมผัสมาถึงคำที่ 2 ของวรรคที่ 4 ด้วย ดังตัวอย่าง

ตะวันย้อยดวง	อันโชติช่วง
เตรียมล่อง	จากห้วงเวหา
ฝูงนกกาโบยบิน	คืนถิ่น
หลังจากเที่ยวหากิน	จนสิ้นวัน
กอข้าวขจีสีนวล	เป็นทิว
สุดสายตาลิบลิ้ว	ตั้งริ้วคลื่นในอ่าวไทย
ไผ่ไหวเรียวชดช้อย	สบัดใบร่วงผล็อย
พะเยิบลอย	เคลื่อนคล้อยอย่างอิสระ
เสียงระฆังหึ่งแห่ง	หึ่งแห่ง
ฟิ่งวังเวง	เร่สงฆ์ให้ลงโบสถ์
โอ โปรดแผ่เมตตาจิต	แต่สรรพชีวิต
ให้รู้คิด	รู้ปลดปลิดจาก โลก โกรธ หลง
รุ่งเป็นวงพาดสายตา	ยามตะวันลับหาย
ส่องรัศมีประกาย	อยู่ปลายฟ้า

อา ตะวันว่าใหญ่เหลือหลาย

ยังมีเวลาลับหาย

สาอะไรกับอำนาจ ยศ ศักดิ์ เงินทอง ของนอกร่าง

แม้ชีวิต ก็ยังต้องสูญสลายดุจกัน

(ยามเย็น : พ. สุภาอนุรักษ์)

ฉันทลักษณ์ใหม่ทั้ง 7 แบบดั่งที่ยกตัวอย่างมานี้ เป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นความพยายามของคนรุ่นใหม่ที่จะหลีกเลี่ยงไปจากกฎเกณฑ์เก่า ๆ แม้จะอ่านไม่สิ้นปาก ฟังไม่สิ้นหู และขาดสุนทรียภาพของภาษากวี แต่ก็สะท้อนความต้องการของนักกลอนรุ่นใหม่ที่ต้องเรียบง่าย ชัดเจน มีกรอบเล็กน้อยพอให้รู้ว่าเป็นร้อยกรอง มิใช่ร้อยแก้ว

ประการที่สี่ ความคลี่คลายในด้านรูปแบบของร้อยกรองปัจจุบันมีอีกประการหนึ่งคือ เกิดความนิยมการแต่ง “กลอนเปล่า” เป็นอย่างมาก “กลอนเปล่า” ไม่ใช่รูปแบบของกวีนิพนธ์ชนิดใหม่ นอกเหนือจากฉันทลักษณ์ที่เรารู้จักกันดีอยู่แล้ว เพราะ “กลอนเปล่า” เป็นรูปแบบการเขียนที่จะเรียกว่าร้อยแก้วก็ไม่ใช่ ร้อยกรองก็ไม่เชิง สิ่งที่เป็นลักษณะสำคัญของกลอนเปล่าคือการไม่มีข้อบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็จำนวนคำในแต่ละวรรค แต่ละบาท แต่ละบท การสัมผัส คำครุ-ลหุ เอก-โท ฯลฯ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ใช้ความเรียงติดต่อกันไปอย่างร้อยแก้ว จะแบ่งเป็นช่วง เป็นวรรคก็ได้จังหวะงดงาม สั้นยาวแล้วแต่เนื้อความ การแบ่งข้อความเป็นวรรคเป็นช่วงนี้เองทำให้มีลักษณะเหมือนอย่างกลอน แต่ก็มีใช้กลอนชนิดใดชนิดหนึ่ง อย่างไรก็ตามถ้อยคำที่เลือกมาใช้ในกลอนเปล่านั้นเป็นถ้อยคำที่เลือกสรรกลั่นกรองมาแล้วอย่างดี มีศิลปะการแต่งผิดจากร้อยแก้วทั่ว ๆ ไป “กลอนเปล่า” มักจะเป็นรูปแบบคำประพันธ์ที่ใช้บรรยายอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ไม่ใช่การพรรณนาเรื่องอย่างความเรียงร้อยแก้ว การริเริ่มแต่งกลอนเปล่าจะมีมาตั้งแต่เมื่อใด ยากจะบอกได้แน่นอน บางคนกล่าวว่า ได้อิทธิพลมาจากงานแปลพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 6 จากวรรณกรรมต่างประเทศ เช่น โรมิโอ จูเลียต ซึ่งทรงถอดความในบทสนทนาไว้เป็นร้อยแก้ว แต่มีสัมผัสเชื่อมโยงทำให้อ่านได้คล้องจองกันไป บางคนกล่าวว่าผู้ริเริ่มแต่งกลอนเปล่าคือ ราช รักรอง (รัตนะ ยาวะประภาส) ในคอลัมน์ “ขอบกรุง” ของหนังสือชาวกรุง ฉบับเดือนเมษายน 2502 ด้วยผลงานชื่อ “แต่ความสวยและสิ่งที่สิ้นไป” (วรรณกรรมปัจจุบัน : ประทีป เหมือนนิล) อย่างไรก็ตามกลอนเปล่าเป็นคำประพันธ์ที่นิยมกันมากในปัจจุบัน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะว่าเป็นการถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด และอารมณ์โดยไม่ถูกจำกัดด้วยกฎเกณฑ์ใด ๆ ของกวีนิพนธ์ ความที่แต่งได้ง่ายจึงทำให้การแต่งให้มีศิลปะและมีคุณภาพทำได้ยากไปด้วย กลอนเปล่าที่ดี นอกจากแสดงความคิดดีแล้ว ยังต้องมีศิลปะในการใช้ถ้อยคำให้สะท้อนอารมณ์ได้ไม่แพ้ข้อเขียนอื่น ๆ ด้วย เช่น กลอนเปล่าบทที่ชื่อว่า “ความว่างเปล่าของหญิงชรา” เรียงร้อยถ้อยคำโดยวันเพ็ญ ภาคสุวรรณ เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า ผู้แต่งเลือกสรรถ้อยคำที่มีความหมาย และสร้างภาพพจน์ได้ลึกซึ้งกว้างขวาง รวมทั้งอารมณ์สะท้อนใจด้วย

ความว่างเปล่าของหญิงชรา

ลมยามบ่ายพัดแรงเย็นระรื่น
ใบไม้สีน้ำตาลแก่ร่วงพรู กระจายร่อนไปตามลม
ผมสีขาวยปลิวสะบัด แลสะอ้านดั่งปุยฝ้าย
หน้านั้นตกรกระเหี่ยวย่น มากริ้วรอย เหมือนดินแตกกระแหง
ไหล่งอจุ่มมีแต่หนังสากสกปรกห่อหุ้มแนบกระดุก
เข่าทั้งสองตั้งชันสั้นน้อย ๆ เหมือนไม้ปักอยู่บนผิวเลนโคลน
ตาขุ่นมัว และไปข้างหน้าช่างว่างเปล่า.....
ว่างเสียจริงกับเปลวแดด.....และ.....นกที่ร่อนถลาเหนือซังข้าว
ท้องนาที่กว้างไกล ดูเปล่าเปลี่ยว.....
เก้าสิบกว่าปีที่ผ่านไป.....มีอะไรบ้างหนอ.....ถ้าไม่ใช่.....
ทุกข์ยาก.....แร้นแค้น.....น้ำตา.....
มะเดื่อบนกิ่งนั้นแดงก่ำ.....สุกงอมแล้ว.....
นกเล็ก ๆ โลดเต้นไปมา ส่งเสียงจิบจิบขบเซ็งแซ่.....
ลูกของแม่ยังไม่กลับมาจากชายข้าวเลยหรือนี่.....
ทางเดิน คันทนา มาสู่บ้าน ยังว่างเปล่า.....ว่างจริง ๆ.....
ศึรชะขาวเหมือนปุยฝ้ายนั้น ค่อย ๆ เอนลง.....เอนลง.....
ร่างคดงอมีแต่หนังหุ้มกระดูกแนบนิ่งกับพื้นอย่างเหนียวล้า.....
ดาบิดสนิท เหมือนจะซ่อนแววขุ่นมัว.....สิ้นหวัง.....
ตะวันคล้อยต่ำ ขมุกขมัว เย็นย่ำ.....
ลมพัดไผ่หวีดหวิว ซู่ซ่า แว่ววังเวง.....
ผมสีขาวยังสะบัดลือลมอยู่.....สีขาวยลัว ๆ นั้นไหวพริ้ว.....
คล้ายดอกหญ้าอยู่ในความว่างเปล่า.....

ในการพิจารณางานที่เรียกว่า “กลอนเปล่า” ผู้อ่านก็อาจพิจารณาคคุณค่าของร้อยกรอง
บทนั้นได้เช่นเดียวกับกวีนิพนธ์อื่น ๆ คือ พิจารณาการเลือกสรรคำมาใช้เพื่อให้ภาพพจน์
ให้อารมณ์สะเทือนใจ มีอำนาจในการดึงอารมณ์ผู้อ่านให้รู้สึกร่วมกับผู้เขียนได้มากแค่ไหน
และอะไรคือ “สาร” ที่ผู้เขียนต้องการส่งมายังผู้อ่าน

2. กลวิธีนำเสนอ ร้อยกรองปัจจุบันมีกลวิธีนำเสนอแปลก ๆ หลหลายอย่าง เช่น

2.1 มีการใช้สัญลักษณ์ เช่น ในกลอนเปล่า ชื่อ สวนดอกไม้ ของ จ่าง แซ่ตั้ง
“ดอกไม้” นั้นเป็นสัญลักษณ์กินความกว้างถึงเยาวชนที่มีจิตใจบริสุทธิ์ ดังว่า

เมื่อดอกไม้ดอกในสวน
 ทุกดอกออกงอกงามร่วมกัน
 ทุกดอกก็ได้ทำหน้าที่ของตน
 ทุกดอกก็ไม่เคยเป็นห่วงที่
 จะเสียสละ หรือคดโกงคนอื่น
 เพราะทุกดอกมีโอกาสได้รับ
 ความงดงามอันยิ่งใหญ่ กว้างใหญ่ร่วมกัน
 เมื่อสวนนั้นดอกไม้ดอกก็ยิ่งกว้างใหญ่

อีกบทหนึ่งเป็นบทกวีดีเด่นบทหนึ่งของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ชื่อ “หนทางแห่ง
 หอยทาก” มีดังนี้

ในหุ้ยารกนั้นมีทาง	เปลี่ยวอ้างว้างไร้คนเดิน
และทากน้อยจึงหาเงิน	เป็นเงางามระวามไว้
รอสักวันหนึ่ง	ซึ่งตะวันอันอำไพ
จะเกี่ยวกรวดและฟ้าดไฟ	ประลัยหุ้ยาลงย่อยยับ
เมื่อนั้นแหละเงินงาม	รวิวมจะตามจับ
เพชรผกายจะฉายยับ	ขับเงินยวงแห่งช่วงทาง
และทากน้อยจะถมเนื้อ	เพื่อภาวะแห่งผู้สร้าง
ระเหิดหายละลายล้าง	อย่างเคยเคยทุกครราวครึ่ง
ทางนั้นจึงปรากฏ	ทอดไปจรดที่ใจหวัง
ตราบใดที่หุ้ยายัง	ก็บังใจที่ไขว่คว้า
การเกิดต้องเจ็บปวด	ต้องร้าวรวดและทรมาน
ในสายฝนมีสายฟ้า	ในผาที่บมีถ้ำทอง
มาเถิดมาทุกขัยยาก	มาบั้นปากกับเพื่อนผอง
อย่าหวังเลยวังรอง	จะเรื่องไรในชีพนี
ก้าวแรกที่เรายัง	จะสร้างทางในทุกที่
ป่าเถื่อนในปฐพี	ยังมีไว้รอให้เดิน

2.2 การใช้ภาพพจน์เหนือจริง เช่น วิทยากร เชียงกุล เขียนว่า
 จะสอยดาวสาวเดือนที่เคลื่อนฟ้า
 ฟันนภาที่เห็นออกเป็นชั้น
 จับเอาดวงตะวันอันกว้างใหญ่
 เทียวรวบรวมธาตุมาทั้งสากล

มาทำอาหารให้คนไร้สิ้น
 เอามาสินเย็บเป็นเสื้อเผื่อคนจน
 จัดสรรให้คนพ่านักพักทุกหน
 แล้วคิดค้นปรุงเป็นยาฆ่าโรคภัย

(ความฝันที่ชนบท : วิทยากร เชียงกุล)

หรืออย่างที่อังคาร กัลยาณพงศ์ พรรณนาไว้ในกวีนิพนธ์บทที่ชื่อว่า “วิกทะเล” ว่า

วิกทะเลเทใส่จาน	รับประทานกับข้าวขาว
เอื้อมเกือบบางดวงดาว	ไว้คลุกเคล้าชาวเกลือกิน
คูปุหอยเรียงระบำ	เดินรำทำเพลงวังเวงสิ้น
กึ่งก่ากึ่งกือป็น	ไปกินตะวันและจันทร์

(วิกทะเล : อังคาร กัลยาณพงศ์)

2.3 การตั้งคำถาม เป็นอีกวิธีหนึ่งที่นิยมกันมาก เป็นการตั้งคำถามตามผู้อ่าน ส่วนคำตอบนั้นบางครั้งก็ตอบให้ บางครั้งก็ถือว่าเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะรู้คำตอบกันดีอยู่แล้ว เช่น

วันนี้ ความคิดฉันถาม	อะไรคือความ	หมายที่ชีวิตต้องการ
“เพียงเสพย์สุขไปวันวาร”	ทุจริตตอบขาน	“ซ่อนร่างไว้ในนาคร”
โดดเดี่ยว เจียบเหงา เหนื่อยอ่อน	เดินตามวงจร	เคว้งคว้าง แปลกหน้า อาจฉน
อยากกรีดเลือดให้ไหลริน	ทุก-คนในยุคหิน	เลือดยังสีแดงอยู่หรือไร

(คำถาม : แนน)

“มะไฟหวาน” ตั้งคำถามไว้ว่า

เคยไหม
ว่าเหวแม้อยู่ในหมู่คน
แล้วก็ให้ตอบไว้ว่า

ทำไม่หรือ
เกิดมาแล้วอยู่ในหมู่คน
ต่างคนต่างก็แสวงหา
แย่งอาหารแย่งลมหายใจ

ว่ารุ่นไหนไหวสับสน
จับต้นชนปลายไม่ได้เลย

คำตอบก็คือความสับสน
เดินผ่านเดินชนกันไป
ต่างคนต่างก็คว่ำไซ่ว
เหยียดกันอาศัยอยู่บนดิน

(ทำไม่ : มะไฟหวาน)

2.4 ใช้การเล่าเรื่องปนบทสนทนาหรือเป็นบทสนทนาด้วน ๆ เช่น

อ้อยบอกกับแม่ว่า “แม่จำแม่
ให้หนูไปนะคะนะสักครึ่ง
แม่ห้ามอ้อย “อย่าไปไม่ดีหรอก
พวกปากยาวสาวใส่ใครทั้งนั้น
และแม่มีธุระจะไปด้วย
อ้อยรับคำขริมขริมอย่างซิมเซา
พอแม่พ้นประตูบ้านไม่นานนัก
นุ่ง “มินิ” สีแดงเหมือนแสงไฟ

คุณหนูแค้นดหนูไปดูหนึ่ง
ไม่ลำพังหรอกเพื่อนไปเหมือนกัน”
ชาวบ้านตรอกเรานี้ที่จะหยัน
จะสำคัญผิดลูกดูถูกเอา
ลูกอ้อยช่วยอยู่บ้านแม่วานเฝ้า”
มองแม่คว่ำกระเป๋าก้าวเดินไป
อ้อยตึกคักเข้าห้องหน้าผ่องใส
ลงกระไดเจ็ดขั้นอย่างทันที

เจอคุณหนูหน้ามนแฟนคนโก้
พร้อมกับพูดเสีงกระเส่าอย่างเข้าซี่
โก้หนูพรอดดอกคตหนอยอ้อยใจอ่อน
แต่พอก้าวเข้าไปอ้อยตายละ

รีบมาไอ้โอบจนอ้อยต้องถอยหนี
“ไปหาที่คุยกันสักวันนะ”
จะไปนอนโมเต็ลเป็นกิจจะ
พบแม่กะเจ้ามะกันตรงบ้านไต่

(แม่ของอ้อย : สุรศักดิ์ ศรีประพันธ์)

2.5 ใช้คำพูดมากกว่าภาษาเขียน ใช้คำสะแลง ใช้ภาษาก้าวร้าว บางครั้งรุนแรง และหยาบคาย ในเรื่องการใช้ภาษาของกวีนิพนธ์ปัจจุบันจึงต่างไปจากกวีนิพนธ์ในอดีตมาก เพราะภาษากวีในร้อยกรองปัจจุบันไม่ใช่เป็นภาษาที่แสดงสุนทรียภาพด้านความไพเราะ และคำที่ประดิษฐ์ขึ้นเป็นพิเศษ แต่ต้องเป็นภาษาที่สื่อความหมายได้ตรงเป้า และอาจจะ แสดงความรุนแรงสัมพันธ์กับความคิด ฉะนั้นจึงอาจจะใช้ถ้อยคำก้าวร้าว จนถึงคำไม่สุภาพ และมักใช้ถ้อยคำที่ใช้กันในชีวิตประจำวันมากกว่าคำที่คัดเลือกกันมาเป็นพิเศษ ดังเช่น

“อนิจจาหน้าหัวเราะเยาะจริงเหว
หวังชาติหน้าชาติหน้ามีที่ไหนกัน
นั่นคือคำที่ผมเดาะเคาะเข้าให้
มีชีวะ ะไอ้เปือกนี้เสือกตะบอย”
“ขอโทษครับ ขอโทษครับ” (ผมขยับเข้านั้น)
มองสวรรค์ไม่ยกกะเห็นเป็นตนตัว
“อ้อจั้นเหรอ” (เออ โลงใจไปได้ถนัด)
“เถอะไอ้หอกจะบอกให้ไว้เอาบุญ
เมืองสวรรค์นั่นคือเมืองประเทืองสุข
เทวดาเทวดังโงงโหมเออ”
ผมหลบขวิบ “ครับดูทำมันน่าอยู่
การขุดรีดนี่คนทำจะไม่ยกกะมี

เพราะเหตุผลที่คุณเผยมันน่าขัน
หวังสวรรค์ที่ว่างโหวงโแดงแดงลอย”
หมอโกรธใหญ่แหกปากก้องร้อง “หนอย ๆ
ผมรีบถอยหลังกรูดปรี๊ดเพราะกลัว
“ผมนะมันคนเข่อช้านัยน์ตาถั่ว
เลยถามดู ไม่ใช่ยั่วหรือกรับคุณ
หมอฮึดฮัดตายังเขี้ยวเพราะเจี้ยวจุน
เมืองสวรรค์นั่นงามละมุนเจี้ยวไอ้เกลอ
ไร้ความทุกข์ “ผมแกล้งดิง” จริงจริงเหรอ”
“ทุกไอ้เข่อ ใครจะโงงเดี่ยวโผงชะนี้”
เพราะดูดูจะรุ่งเรืองกว่าเมืองผี
“แน่ละซี” เขายืนยัน “มันสุขจริงจริง”

(สร้างสวรรค์ขึ้นในโลกด้วยมือ : จิตร ภูมิศักดิ์)

ทุกข์กุสิทุกข์เหลือ
สูบเลือดดั่งเหลือบริน
กุสุตทางชีวิต
ด้วยชีพและมือสอง
มวลชนจะลุกสู้
สิ้นหมดความอดทน
แล้ววันกูมาถึง

พวกมึงเถิกูไปทั้งสิ้น
แม้แผ่นดินยังไร้ครอง
จะถูกผิดก็ขอลอง
ร่วมผองกูคือคนจน
ทุกเหล่าหมู่จะกัฏน
ถึงกุนก็คนไท
เลือดของมึงจะรินไหล

กูจะผลาญพวกจิ้งไร
โลกเก่าจะพลันสูญ
โลกใหม่จะเหมือนแมน

เพราะอกในมีแต่แค้น
ด้วยตระกูลกุล้านแสน
ดินแดนกูเหล่าคนจน

(ที่สุด : นายชั้น ทุนน้อย)

ในบทร้อยกรองยุคแรกเริ่มมีการรับอิทธิพลต่างประเทศใหม่ มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษบ้าง เช่น ในบทร้อยกรองของ “ครูเทพ” แต่บางครั้งก็ตั้งใจใช้คำภาษาอังกฤษเพื่อเป็นการกระทบกระแทกแตกตื่น เช่น

ไทยซ็องโนกุตเวีย	โนเคย์
ไอชอบเพลงเย้เฮ	(ฮัดเซี้ย)
ปากเบะเหลือกตาเข	ซาถ่าง (ซัดแจ่ม)
เดินทวิสต์ตุ๊กกะซีกเวีย	แน่มยี้มายกาล

(ไทยซ็องโนกุต-เพลงไทยไม่ได้ความ โนเคย์-ไม่เอา ไอ-อ้าว, กู, ฉัน, ผม ตามกาละมายกาล-เป็นภาษาสะแลงมะริกั้นคือมายเกิล-เธอจ๋า)

อย่างไรก็ตาม จุดเด่นที่สุดในด้านวิธีการเสนอของร้อยกรองปัจจุบันคือ ความเรียบง่าย ทั้งรูปแบบและกลวิธี **ด้านรูปแบบ**นิยมกาพย์ กลอน และกลอนเปล่า ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มฉันทลักษณ์ที่แต่งง่ายที่สุด นอกจากนี้ การไม่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์เห็นได้ชัดเจนที่สุด โดยมากคงรักษาไว้เพียงสัมผัสให้ต่อเนื่องกันเท่านั้น จนบางครั้งไม่อาจจัดประเภทได้ว่าเป็นร้อยกรองชนิดใด อีกประการหนึ่งร้อยกรองปัจจุบันไม่ให้ความสำคัญต่อศิลปะการแต่งซึ่งแพรวพราวไปด้วยสัมผัสใน การเล่นคำ เล่นเสียง เล่นความหมาย ฯลฯ ยกเว้นในงานของนักกลอนบางคน เช่น เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งไม่ว่าจะพัฒนาในด้านเนื้อหาไปอย่างไร ก็ไม่ทิ้งศิลปะการแต่งเรื่องสัมผัส ส่วน วัฒน์ วรรลยางกูร มีกลวิธีการนำเสนอด้วยการเล่นคำในลักษณะอย่างใหม่ เพื่อเน้นเนื้อหาให้หนักแน่นขึ้น ความเรียบง่ายในด้านภาษากวีเป็นจุดเด่นที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ร้อยกรองปัจจุบันไม่ใช้ภาษายาก ศัพท์สูง ที่ต้องแปลไทยเป็นไทยอีกครั้งหนึ่ง มักใช้คำธรรมดาสามัญที่เข้าใจได้ทั่วไป และสื่อความหมายได้ตรง แจ่มชัด บางครั้งอาจใช้ภาษาพูด ภาษาสะแลง คำหยาบ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อความและอารมณ์

ในด้านเนื้อหาและแนวคิด เนื้อหาและแนวคิดเป็นสิ่งที่สอดคล้องกัน จึงจะกล่าวไปพร้อม ๆ กัน เนื้อหาและแนวคิดของร้อยกรองปัจจุบันแบ่งได้เป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ พวกพาฝัน และพวกก้าวหน้า พวกพาฝันได้แก่กลอนที่แสดงความรู้สึกอารมณ์ส่วนตัว โดยเฉพาะเรื่องความรัก ทั้งที่สุขสมและซิมเศร้า กลอนที่มีเนื้อหาและแนวคิดเช่นนี้มีอยู่มากและมีอยู่อย่างสม่ำเสมอเพราะเป็นผลสะท้อนประสบการณ์และอารมณ์ช่วงหนึ่งในชีวิตของคนทุกคน นักกลอนปัจจุบันที่ฝากผลงานเป็นแนวทางแก่นักกลอนและนักอ่านในรุ่นหลัง ๆ คือ นักกลอน

ในช่วง พ.ศ. 2490-2500 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กลอนประเภทพาฝันได้รับความนิยมอย่างสูง นักกลอนเด่นประจำทศวรรษนั้นได้แก่ ประยอม ซองทอง ประมวล โกมารทัต ประวิตร โพธิาศน์ ปิยพันธ์ุ จำปาสุด นิภา บางยี่ขัน จินตนา ปิ่นเฉลียว ทวีสุข ทองถาวร ดวงใจ รวีปริษา เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ฯลฯ โดยเฉพาะเนาวรัตน์ เป็นนักกลอนในกลุ่มนี้คนเดียวที่ยังเขียนกลอนอยู่อย่างสม่ำเสมอในปัจจุบัน แต่ได้พัฒนาเนื้อหาและแนวคิดไปสู่รูปแบบอื่น

ส่วนเนื้อหาและแนวคิดแบบก้าวหน้า มีชื่อเรียกกันหลายชื่อ เช่น แนวคิดเพื่อสังคม ร้อยกรองมวลชน ร้อยกรองเพื่อชีวิต ร้อยกรองในเนื้อหาและแนวคิดเช่นนี้ คือร้อยกรองที่ผู้เขียนมองข้ามจากตนเองออกไปสู่ผู้อื่นและสังคมรอบตัว ผู้เขียนใช้ร้อยกรองเป็น “สื่อ” ส่งสารบางอย่างสู่ผู้อ่าน อาจจะเป็นเพียงการสะท้อนภาพ การปลุกเร้าชักชวน การร้องขอ ฯลฯ แต่จุดประสงค์ในเนื้อหาของร้อยกรองประเภทนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ไม่ใช่ส่วนตัว ร้อยกรองที่มีเนื้อหาและแนวคิดเพื่อมวลชนนี้มีพัฒนาการมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เทียนวรรณ หรือ ต.ว.ส. วรรณภา (พ.ศ. 2385-2458) เป็นนักคิดนักเขียนที่ถ่ายทอดความรู้สึกของตนที่มีต่อบ้านเมืองไว้มากทั้งร้อยแก้วร้อยกรอง ร้อยกรองบทหนึ่งของเทียนวรรณ แสดงความคิดเพื่อเรียกร้องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เขียนไว้เมื่อ พ.ศ. 2448 ว่า

ไพร่เป็นพื้นยื่นร้องทำนองชอบ	ตามระบอบปาลีเมนต์ประเดินชำ
แม้หนึ่งข้าล้าหลังยังมีทำ	จะตกต่าหน้าเวลาสาย
ขอให้เห็นเช่นเราผู้เฒ่าทัก	บำรุงรักษาชาติสะอาดศรี
ทั้งเจ้านายฝ่ายพลและมนตรี	จงเป็นศิวิไลซ์จริงอย่างน่าน
ให้รีบหาปาลีเมนต์ขึ้นเป็นหลัก	จะได้ชักน้อมใจไพร่สยาม
เร่งเป็นฟรีปรีดาอย่าช้ากาล	รักษาบ้านเมืองเราช่วยเจ้านาย

ต่อมา “ครูเทพ” (เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี พ.ศ. 2419-2486) สะท้อนภาพของชาวนาไว้ว่า

ชาวนาส่วนมากยากจน	เบียดต่อไส้ทน
ขวนขวายกู้จ่านำเอา	
เงินมาลงทุนหมุนเข้า	หาเงินไทยเขา
ดอกเบียดเรียกเชือดเลือดเนื้อ	

(ขุมทรัพย์ : 2471)

และสะท้อนภาพกรรมกรว่า

กรรมกร	
กรรมหรือกรรมจู้จรจัดให้	ทิ้งนาทิ้งไร่
ไพล่เป็นกรรมกรเอย	

เจ้าแรงงานเอย	
ต้องปฏิบัติกร	ตามกำหนดของสำนัก
เหงื่อไหลไคลย้อย	วันละน้อยชั่วโมงพัก
นับว่าเป็นงานหนัก	ตามศักดิ์ลูกจ้างเอย
(ลูกคู่) เจ้าแรงงานไทย	จะต้องถึงไกลจากบ้าน
ไปเที่ยวหางาน	ฐานลูกจ้างเอย.....
เจ้ากรรมกรเอย	
อยู่ในนคร	หรือป่าดอนชนบท
เวลาเป็นของเขา	มิใช่ของเจ้าทั้งหมด
ขาดเงินทองก็ต้องอด	ทุกสิ่งกำหนดค่า เอย
(ลูกคู่) กรรมกร	บ่มีแน่นอนว่าหางานได้
ทำงานก็ไพร่	ไม่อิสระเหมือนกสิกร

(ประชาสามัญของเรา : 2472)

ร้อยกรองเพื่อชีวิตเริ่มรุ่งเรืองอย่างมากในระหว่าง พ.ศ. 2490-2501 อันเป็นช่วงที่สภาพการเมืองและสังคมไม่ราบรื่นเลย มีการทำรัฐประหารหลายครั้ง เกิดกบฏแมนฮัตตันและกบฏสันติภาพ รัฐบาลออกรัฐธรรมนูญจำกัดเสรีภาพและออกพระราชบัญญัติต่อต้านคอมมิวนิสต์ เป็นต้น แต่กลับเป็นช่วงเวลาที่วรรณกรรมร้อยกรองแนวก้าวหน้าก็คึกคักอย่างมาก ซึ่งข้อนี้ไม่เป็นเรื่องแปลกแต่ประการใด เนื่องจากสภาพสังคมปั่นป่วน เกิดความขัดแย้งระหว่างค่านิยมเก่า-ใหม่ ทำให้วิสะท้อนความนึกคิดและปรากฏการณ์เช่นนี้ออกมาในผลงานของเขา และผลงานนี้เองกลับมีอิทธิพลผลักดันให้เกิดความปั่นป่วนในสังคมอีกทีหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การปิดกั้นเสรีภาพทางความคิดโดยสิ้นเชิงระหว่างปี พ.ศ. 2495-2500 อันเป็นยุคกบฏสันติภาพก็ทำให้วรรณกรรมก้าวหน้ารวมทั้งร้อยกรองซบเซาลงอย่างมาก ในขณะเดียวกันร้อยกรองแนวพาฝันรุ่งเรืองขึ้นแทนที่ นักเขียนเด่นในช่วง พ.ศ. 2490-2501 มี นายผี (อัศนี พลจันทร) เป็นผู้นำ นายผีสร้างผลงานมาตั้งแต่เป็นผู้ควบคุมคอลัมน์กลอนในหนังสือพิมพ์เอกชน ซึ่งมีกำเนิดในปี 2484 แล้ว แต่ผลงานช่วงแรกยังไม่ได้แสดงแนวทางสังคมนิยมเด่นชัดนัก จนกระทั่งเมื่อปี 2490 เป็นต้นมา นอกจากนายผี ก็มี ทวีปวร (ทวีป วรดิลก) อุชเชณี (ประคิด ชุมสาย ณ อยุธยา) เปลื้อง วรรณศรี กุลทรัพย์ รุ่งฤดี จิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งมีผลงานร้อยกรองด้วยฉันทลักษณ์ประเภทต่าง ๆ มากมายระหว่างปี พ.ศ. 2493-2507

งานของนักกลอนที่เอ่ยชื่อมาแล้วนั้นมามีอิทธิพลต่อนักกลอนเพื่อชีวิตในรุ่นหลังตั้งแต่ก่อน 14 ตุลาคม 2516 โดยเฉพาะงานของนายผี และจิตร ภูมิศักดิ์ มีอิทธิพลมากทั้งในด้านรูปแบบที่นิยมแต่งด้วยกาพย์ยานี และเนื้อหาปลุกเร้าให้รวมพลังเข้าต่อสู้ ดังเช่น

ในฟ้าบ่มีน้ำ
น้ำตาที่ตกทราย
สองมือเขามีแสง
สงสารอิคานสิ้น
พวยยังพัดอ้อ
อิคานนับแสนแสน

เปิบข้าวทุกคราวคำ
เหงื่อที่สุกกิน
ข้าวนี้จะมีรส
เบื้องหลังสีทุกขัณฑ์
จากแรงมาเป็นรวง
จากรวงเป็นเม็ดพราว
เหงื่อหยดสักก็หยาด
ปูดโปนที่เส้นเอ็น
น้ำเหลืองที่เรือแดง
สายเลือดทุกทั้งสิ้น

มีแรงเอาไว้เพื่อ?
ใช้งานปานกระบือ
มีแรงให้โขกสับ
ไยหนอบปรานี
เขาขุนเขาคอยเลี้ยง
มัวคอยเขาเมตตา
ปรือปรนผู้เป็นนาย
หมดหวังความปรานี

ในดินขี้มีแต่ทราย
คือเลือดหลังลงโลมดิน
เสียงเขาแย้งมีคนยิน
อย่าซุด, สู้ด้วยสองแขน
ราวป่าหรือราบทั้งแดน
สีจะพ่ายผู้ใดหนอ

(อิคาน : นายผี)

จงสูจำเป็นอาจิม
จึงก่อเกิดมาเป็นคน
ให้คนชิมทุกชั้นชน
และขมขึ้นจนเขียวควา
ระยะทางนั้นเหยียดควา
ล้วนทุกข์ยากลำบากเข็ญ
ทุกหยดหยาดล้วนยากเย็น
จึงแปรรวงมาเปิบกิน
และน้ำแรงอันหลังริน
ที่สูซุดท่าซาบพัน

(วิญญานหนังสือพิมพ์ : จิตร ภูมิศักดิ์)

ให้เขาถือกระนั้นเถา
เท่านี้ถ่าน่ายินดี
ให้แหลยกับชั้วตาปี
บันดาลขึ้นรื่นรมย์
เขากล่อมเกลี้ยงเป็นขี้ข้า
ดินกลบหน้าก็ไม่มี
ตั้งวัวควายบ่ได้ดี
ผู้กดขี่ที่ทรมาน

(มีแรงเอาไว้เพื่อ? : รวี โดมพระจันทร์)

ร้อยกรองก็เป็นเช่นเดียวกับวรรณกรรมรูปแบบอื่นคือมีเนื้อหาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์บ้านเมือง ร้อยกรองก่อน 14 ต.ค. เป็นร้อยกรองที่มีเนื้อหาปลุกเร้าให้ต่อสู้ หลัง 14 ต.ค. เป็นช่วงแห่งการเปิดโปงสภาพความเป็นจริงอันเลวร้ายของสังคมระดับต่าง ๆ และเสนอแนะหนทางแก้ไข แต่เมื่อเหตุการณ์ปฏิรูปเมื่อ ตุลาคม 2519 ร้อยกรองส่วนใหญ่

แสดงความขมขื่นปวดร้าวและผิดหวังถึงขีดสุด บางคนแสดงความจำนงที่จะเข้าไปรวมขบวนการต่อสู้ในป่า บางคนหมดอาลัยตายอยากในชีวิต บางคนเคียดแค้น วลว อารมณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนออกมาในงานร้อยกรองเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์และเวลา อย่างไรก็ตามร้อยกรองเพื่อชีวิตจะยังคงมีอยู่ตราบเท่าที่ยังไม่มีความเป็นธรรมดาในสังคมอย่างเพียงพอ

การกล่าวถึงเนื้อหาของวรรณกรรมเพื่อชีวิตหรือวรรณกรรมก้าวหน้าเป็นเรื่องที่ทั้งยากและง่ายไปพร้อมกัน ที่ว่ายากก็เพราะมีเนื้อหาหลากหลายเมื่อเทียบกับร้อยกรองพาฝันที่มีเรื่องความรักอย่างเดียว ส่วนที่ว่าง่ายก็เพราะในความหลากหลายของเนื้อหาที่มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน คือ กวีใช้ร้อยกรองเป็นพาหะความคิดเพื่อมวลชน เพื่อสังคม มิใช่เพื่อตนเอง ในเนื้อหาหลากหลายมีเช่น

1. กล่าวถึงปัญหาของชาวนา กรรมกร คนจน และผู้ใช้แรงงานเป็นสำคัญ เช่น

ผืนนาทุกวันนี้	หลายหลายที่เป็นสี่เหลี่ยม
ขาดปุ๋ยจะประเทือง	อกชาวนาจึงจาบัลย์
ผืนนาทุกวันนี้	หลายหลายที่เขาจัดสรร
ปลูกบ้านขึ้นบานกัน	ชาวนาให้ในใจตัว
ชาวนาทุกวันนี้	ล้วนแต่มีที่พันพัว
อกใจสิ้นระริว	สุดจักทนก้มหน้าผืน
ชาวนาทุกวันนี้	ละถินที่เคยชุ่มชื้น
สู้งานไม่ยั้งยืน	กรรมกรในโรงงาน

(เสียงเงิบจากชนบท : ศรีสังจา)

ควนสี่เทาถูกปล่อยออกจากปล่อง	หวูดโรงงานกังวานก้องเร่ร้องสั่ง
คนงานพาร่างผอมใกล้ผุพัง	เดินไปยังประตูใหญ่เหมือนปากยักษ์
กากอาหารจานหนึ่งในตอนเช้า	รีดเป็นแรงระดมเข้าสู่เครื่องจักร
ลูกสูบตันคันชักเดินชักซึกซึก	เกร็งกล้ามเนื้อเหงื่อทะเล็ก-หนักและนาน
คนเหล่านี้มีคำอยู่คนหนึ่ง	หญิงสาวซึ่งชมชานจากอีสาน
ทั้งนาเช่าเข้ากรุงเทพฯ เทียวหางาน	ทำด้วยการทุ่มแรงกายชายแรงกิน
คำจึงคือเครื่องจักรคนสองแรงแขน	ถูกลากแล่นต่อลมไปไม่ให้สิ้น
ทุกซักร้อนหนาวผ่าวพิษใช้คำเคยชิน	เช่นชีวิตแหงวันข้ามคืนวัน
วันหนึ่งคำขณะที่นั่งทอผ้า	เกิดมีตหน้าตาแมวมือไม้สั้น
สะดุ้งวูปตะครุบด้ายสายพานพัน	พอเสียงลั่นขาดลงก็แหลกลาญ
เลือดกระเซ็นเปื้อนเส้นด้ายจนแดงคล้ำ	จากมือที่เคยดำเคยไถหว่าน
จากมือที่ทอผ้าพรรณตระการ	มือแห่งงาน....วันนี้ต้องถูกตัดไป

แขนของคำเหลือแค่ข้อศอกสั้น
แขนที่ขาดของเธออยู่ที่ใคร?

แขนของคำข้างนั้นอยู่ที่ไหน?
เสื้อสีขาวซึ่งคุณใส่สีแขนดำ!

(แขนของคำ : เรื่องเดช จันทรศิริ)

2. แสดงสำนึกในการยื่นเคียงข้างประชาชนส่วนใหญ่ เช่น

จงเป็นอาทิตย์เมื่ออุทัย
เพื่อความตึงามร่วมกัน
เข้าร่วมร่วมพลังบังเกิด
ชีพมิดชิดมาช้านาน

เกรียงไกรในพลังสร้างสรรค์
แห่งชั้นชาวชนคนงาน
แจ่มเจิดภพใสไพศาล
หรือจะทานแสงทองส่องฟ้า

(แต่....วัยจรุณของชีวิต : ทวีปวร)

ประกาศก้องแกร่งกล้า
ตื่นเถิดเยาวชนไทย
จงก้มมองที่ท้องทุ่ง
ชวานาที่กันดาร
จงมั่นใจในหมู่ผู้ยากเข็ญ
มองเยาวชนเกริกไกร

ปรารถนาสังคมใหม่
ใครกัน, ผู้กดขี่
จงแลมุ่งที่โรงงาน
กรรมาชน ผู้เกรียงไกร
จงเป็นเช่นอาทิตย์เมื่ออุทัย
ผู้กวัดไถว ธงชัยแห่งมวลประชา

(บทเพลงแห่งมวลเยาวชน : ศรีประชา)

ความรู้ที่ควรรู้
ความรู้ที่แท้คือ

มิใช่อยู่ในหนังสือ
การต่อสู้บนผืนนา

ปวงชนถูกเหยียบย่ำ
มาเถิดมาศึกษา

จงอย่าคร่ำแต่ตำรา
ชีพชวานากรรมาชน

เขาหิวเขาอดอยาก
เขาสร้างผลิตผล
เหน็ดเหนื่อยทุกเช้าค่ำ
เขาพลีทั้งชีวิต

เขานับปากด้วยทุกขันธ์
เพื่อทุกคนได้เสพย์กิน
เขาปวดช้ำน้ำเหงื่อริน
แต่ผลิตผลถูกปล้นไป

นายทุนผู้ชั่วชาติ
คักดินาขนนางใหญ่
มวลชนยังหยังดอยู่
โค่นล้มพวกบีฑา

มันผูกขาดทุกสิ่งไว้
ร่วมปล้นชาติปล้นประชา
เพื่อต่อสู้อย่างแกล้วกล้า
ผู้ชั่วช้าในสามานย์

(นักเรียน-นักรบ : สมศักดิ์ พิทักษ์ชน)

เราไถรวนพรวนดินสิ้นทุกหย่อม
เพื่อหยัดยีนเหนือพื้นพสุธา
มีมิตรจำผืนผยองของเรานี้
แต่เป็นของชาวชนทุกคนไป

ยอมแมมมอมหมกงานหว่านพืชกล้า
เป็นไทปรากฏแคว้นทั่วแคว้นไทย
ไซ้ของพี, ของเชอ, เท่านั้นไม่
ผู้กำไซ้โคโลกไว้ด้วยแรงงาน

(ของชาวชน : อุชเชณี)

3. กล่าวถึงความรักก็เป็นความรักเพื่อมวลชน เช่น

ความรักแท้คือที่มีคุณทั่ว
ไซ้รักชาติศาสนาทำบ่าบอ
ความรักแท้แน่จะนี้มีอยู่หนึ่ง
คือความรักอันจริงสิ่งแนใน

ไซ้แต่ตัวตนเราฤาเขาหนอ
คือไซ้ข้อเขี้ยวบ่าล้าไป
ที่จะทิ้งทุกขั้ระทมที่ถมใส่
ผองคนไพศาลสรรพชั้นเราเอง
(อันความรักแท้แน่จะนี้มีอยู่ที่ไหน : นายผี)

อ้า-รักอันมั่นอุราของข้านี้
นำสำนึกลึกล้ำย้าวิญญา
ด้วยเกรียงไกรในพลังตั้งร่วมสร้าง
ด้วยร่วมกันชั้นชนหนึ่งซึ่งบันดาล

โรจน์รังสีสกาไสในใจข้า
ชาวประชาสามัญชนคนทำงาน
ผืนภพอย่างที่เป็นอยู่คู่ไพศาล
ให้สายธารแห่งรักแท้ไม่แปรไป

(รักของข้า....ประชาชนคนทำงาน : ทวีปวร)

นอกจากความรักเพื่อมวลชน อุชเชณี ยังกล่าวถึงการมีชีวิตอยู่เพื่อคนยากจนอีกด้วย

ฉันอยู่เพื่อยุคทองของคนยาก
เพื่อความถูกที่เขาถมจมทั้งตัว
เพื่อโลกใหม่ใสสะอาดพิลาสเหลือ
เพื่อแสงรักส่องรุ่งพุ่งเป็นลำ

ที่เขาถากทรกรรมซ้ำบ้านหัว
เพื่อความกลับกลับบ้านบ้นาธรรม
เมื่อคนเอื้อไมตรีอวยไม่ช่วยข้า
สว่างนำร่องพีมัชชียเอย

(อยู่เพื่ออะไร : อุชเชณี)

4. กล่าวถึงผู้หญิงในลักษณะยกย่องเท่าเทียมผู้ชายในการมีบทบาทร่วมกันต่อสังคม ดังว่า

ตื่นขึ้นเกิดเกิดมาค่าของชีพ
ชายหรือหญิงจริงประจักษ์ศักดิ์บันดาล
รพีพรรณวันเวียนเปลี่ยนมาใหม่
ชายหญิงรวมร่วมพลังหวังอุดม

คือประทีปประเทืองไกลผ่องไพศาล
แต่ละหน่วยช่วยทำงาน “สร้างสังคม”
ควรเคียงบ่าเคียงไหล่ให้เหมาะสม
ความเป็นไทในบรมคติเอย

(ตื่นเกิด....สตรีไทย : ทวีปวร)

อยากให้เธองามเด่นเช่นอาทิตย์
ให้ความหวังพลังขวัญจรโรจริน

ส่องชีวิตมวลสว่างทั่วทางสิ้น
ให้ชีวินวัฒนาเติบโตกล้าพร้อม

ผู้หญิง.....
ใช้มาลีกลียวนชวนเด็ดดอม
แท้เธอคือพลังสังคมนี้
เป็นคุณค่าความรักสลักใจ

เธอใช้สิ่งเปราะง่ายให้ถนอม
ใช้ต้องนุ่มยอมทั้งตามหลังใคร
เป็นชีวิตพัฒนาแกร่งกล้าได้
ผู้ก้าวไกลไกลเคียงเคียงบ่าชาย

(ผู้หญิง : นรี นันทวัฒน์)

“ศรีนาคร” กล่าวถึงความสวยของผู้หญิงว่าควรจะช่วยด้วยสิ่งต่อไปนี้
สหายเอ๋ย คำเฉลยต่อไปนี้เข้าที่ใหม่
สวยเพราะทำงานแข่งกร้านแกร่งไกร เพื่อช่วยมวลชนไทยที่มีดมน
เพื่อช่วยให้เขาได้มีที่เรียนร่ำ มืงานทำมีเงินจ่ายหายขาดสน
มีบ้านอยู่อย่างเป็นสุขทั่วทุกคน งานเพื่อชนทั้งสิ้นอยู่กินดี
สวยเพราะเป็นเท้าน้ำขาหรือซ่าย เท้าเทียมชาย.....เซ็ดความรักในศักดิ์ศรี
ใช้แขนชีพไว้กับผัวชั่วตาปี ใช้ความสามารถที่มีกอบกิจกรรม
จงตื่นเถิด รู้ตนว่าตนสามารถ จงองอาจอย่ายอมให้ใครเหยียบย่ำ
แม่แห่งลูก, แม่แห่งโลก, แม่แห่งธรรม สองมือแม่แกร่งค้ำโลกและคน
เธอจักสวยเพราะคำนึงซึ่งในสิทธิ ที่ควรมีเสมอมิตรทุกแห่งหน
สิทธิ...หะหา...จงเธอปองสิทธิของตน สวยด้วยศักดิ์เสรีชนใช้เฉลย

ผู้หญิงเริ่มขานรับคำปลุกเร้าเหล่านี้ กวีนิพนธ์ที่กล่าวถึงผู้หญิงในระยะหลังจึงแสดงให้เห็นสำนึกของผู้หญิงรุ่นใหม่ต่างไปจากรุ่นเก่า ดังที่ จิรนันท์ พิศรปริษา เขียนบท “อหังการ์ของดอกไม้” ไว้ว่า

ส ต ร ี มีสองมือ
เกลียวเอ็นจักเป็นงาน
ส ต ร ี มีสองตีน
ยืนหยัดอยู่ร่วมกัน
ส ต ร ี มีดวงตา
มองโลกอย่างกว้างไกล
ส ต ร ี มีดวงใจ
สร้างสมพลังมวล
ส ต ร ี มีชีวิต
คุณค่าเสรีชน
ด อ ก ไ ม้ มีหนามแหลม
บานไว้เพื่อสะสม

มันยึดถือในแก่นสาร
มิใช่ร่านหลงแพพรพรรณ
ไว้ป้ายปันความไฝฝืน
มิหมายมั่นกินแรงใคร
เพื่อเสาะหาชีวิตใหม่
มิใช่คอยชะม้อยชวน
เป็นดวงไฟมีฝันผวน
ด้วยเธอล้วนก็คือคน
ล้างรอยผิดด้วยเหตุผล
มิใช่ปรนทามารมณ์
มิใช่แยมคอยคนชม
ความอุดมแห่งผืนดิน

แต่ “กัลยา” แสดงความมุ่งมั่นและพลิกค่านิยมที่มองเห็นผู้หญิงเป็นดอกไม้โดยสิ้น
เชิง “กัลยา” ประกาศว่า

“ฉันเป็นคน”

ฉันมีไช่ดอกไม้

ฉันเป็นคน

มีความรู้สึกสัมผัส

มีวิญญานการต่อสู้

แข็งแกร่งเช่นเดียวกับเธอ

ฉันเป็นคน

เพราะฉันมองเห็น

ฉันเจ็บปวด

ฉันทรมาณ

ฉันรู้สึก

ฉันมีวิญญาน

ฉันมีไช่ดอกไม้

โปรดบอกกันให้ทั่ว

จงเข้าใจกัน

ฉันจะบอกเธอ

เมื่อเธอสู้ ฉันสู้

เมื่อเธอเหนื่อย ฉันเข้มแข็ง

เมื่อเธอล้ม ฉันจะพาเธอลุก

เมื่อเธอวิ่ง ฉันจะชูธงนำหน้า

โอ้เวลาข้างหน้า

จะได้พิสูจน์ว่า

ฉันคือผู้เดินหน้า

เสมอมา เคียงไหล่เธอ

หลังจากนั้นมา บทบาทของผู้หญิงในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมได้รับการยอมรับ
มากขึ้น ร้อยกรองปัจจุบันจึงกล่าวถึงผู้หญิงด้วยทัศนะอย่างใหม่ อย่างเช่น

เราผู้หญิงผู้อยู่ในยุคใหม่

เราไม่เป็นเราไม่ไช่ดอกไม้บ้า

มีสี่สวสำหรับประดับประดา

ในแจกันเคลื่อนตามมีโครชม

เราคือคนมิใช่เครื่องบำบัดใคร่

เรามีตัวมีหัวใจอันเหมาะสม

เราเป็นไหมมิใช่ทาสทุกระห่ม
เราเกิดมาเรามีเสรีภาพ
เรามีเท้าเรามีมืออีกมากมาย
เราแบกรับภาระไว้ครึ่งหล้า
เราจะยืนหยัดผยองเพศของตน
เราจะฝันเราจะฝ่าจะกล้ากร้าว
เราจะจัดทุกทุกเงื่อนที่เคลื่อนงำ
จะปลดแอกตัวเองจะเร่งเร้า
เรามีเสียงกู่ร้องซึ่งก้องดัง
เราเหมือนเขาเราคือหญิงอันยิ่งใหญ่
มิใช่เกิดแต่กรรมที่กำกวม
เราผู้หญิงต้องสู้เพื่อผู้หญิง
เราจักต้องมีร้องขอมืออื้อ

ที่คอยรองรับอารมณ์ให้ผู้ชาย
ใครจะทำห้ามหยาบอย่าคิดหมาย
ที่จะทำที่จะทลายทุกทุกคน
เราแบกท้องแบกชะตามาแต่ต้น
แต่จะยอมโน้มจ้านในสังขรรวม
ทุกทุกด้านทุกทุกตัวเราจะยำ
กฎที่ครอบเราจะคว้าทุกทุกครั้ง
เราจะดับความเศร้าด้วยความหวัง
เรามีแรงมีพลังที่จะรวม
มิใช่เขาที่ใครใครจะคอยสวม
แต่จะร่วมหลายกรรมด้วยกำมือ
กระแสนคลื่นไม่เคยนิ่งมิใช่หรือ
มีแต่แรงเข้าไปรื้อด้วยมือเรา

(มีแต่แรงเข้าไปรื้อด้วยมือเรา : คมทวน คันชน)

เย็นลมว่าวเป่าฟ้ามายืนยืน
ทอดระยะหยุดชมในร่มไม้

ค่อยลดเลี้ยวเที่ยวเล่นถึงเรือนใหญ่
ตื่นตะลึงตรึงใจได้พานพบ

มือน้อยน้อยค่อยวาดมาดกระสวย

อีกมือช่วยกระชับด้ายไกวประกบ

ตื่นเหยียบก็กระตุกยกตกกระทบ

ค่อยประคบคัดเส้นเป็นดอกดวง

เธอประคองความอ่อนไหวไว้ในมือ

พร้อมกับถือความแข็งขันบรรลุล่วง

ก้าวไปกับความก้าวหน้าฝักย่วง

ที่ละก้าว ที่ละช่วง กระชับชัศ

นี่แหละ “หญิงปั่นฝ้าย ชายตีดาบ”

สะท้อนภาพการงาน การยืนหยัด

มือที่สร้างมือที่ทำกระหน้าชัศ

จนแปรเป็นความเจนจัด ประวัติคน

คนที่สร้างคนที่ทำร้ายเลี้ยงโลก

กำหนดโชคชัยชะตามาแต่ต้น

คนที่สร้างงานเพื่อเกื้อมวลชน

นำส่วนตนสานต่อก่อส่วนรวม

ในมือหยาบอบแห้งมีเนื้อนุ่ม
 ในแยมยี่มยี่นดีมีเหนียวนุ่ม
 ในความงามความง่างายไม่กำกวม
 มีการร่วมแรงกันสร้างสรรค์งาน
 เธอไม่เพียงทอผ้า....ดอกที่รัก
 แต่เธอทักถอชีวิต ผลิตผลสาน
 เธอทอโลกทอแรงแต่งตำนาน
 เป็นสายธารที่หล่อเลี้ยงเคียงแผ่นดิน

เย็นลมว่าวเป่าฟ้ามายืนเย็น	ที่ละเส้นที่ละสายไม่สุดสิ้น
เป็นโยงโยยียดยาวอยู่่าจิดน	จดให้จำ ย้ำให้ยืน ถึงอินทร์พรหม
“จงถักทอหนทางอันกว้างยาว	จากแผ่นดินถึงดวงดาวพราวผสม
จงสอดร้อยเสรีภาพอบอุคม	เป็นเกลียวกลมกระพือพริ้วทิวธงชัย”

(มือที่ถักทอ : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

5. การเรียกร้องความยุติธรรมในสังคม เช่น

สิทธิเสมอภาค	เหลือแต่ชาคมมนุษย์ชน
มนุษยธรรมสีลวงพัน	สู่ห้วงเหวเวจี
ชนชั้นและวรรณะ	ถูกเกณฑ์กะเพื่อกดขี่
ชาวนาครผู้มั่งมี	ใช้ทำขี้ชั้นชาวนา
แต่สักวันคงแจ้ง	คงมีแสงแห่งความกล้า
พริ้งพร้อมด้วยศรัทธา	ด้วยสิทธิ์แห่งความเป็นคน
และเมื่อนั้นกสิกร	รวมพลังย่อนเข้าประจัญ
นายทุนอิทธิพล	สิดงพายบ่พอแรง
น้ำตาจะหยุดไหล	และน้ำใจจะเข้มแข็ง
จับมันสู่ตะแลงแกง	ตริ้งให้มันนิรันดร

(บทโคลงมเหิทธาของชาวนาและรวงข้าว : จาตุรนต์ น้อยอำ)

6. การเรียกร้องประชาธิปไตย เป็นแนวคิดที่สืบทอดมาแต่บทร้อยกรองของเทียนวรรณ ในสมัยรัชกาลที่ 5 แต่ร้อยกรองปัจจุบันมองปัญหากว้างขึ้นว่าต้องแก้ปัญหาพื้นฐาน โดยเฉพาะ ปัญหาเศรษฐกิจก่อน จึงจะสร้างความเข้าใจในประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์ ดังเช่น บทกลอน เปล่าบทหนึ่งว่า

เขากำลังไถนา
 กลางเปลวแดดที่แผดกล้า

เราเดินเข้าไปหา
พร้อมกับส่งดอกไม้ ประชาธิปไตยให้
เขามองหน้าเรา
ด้วยดวงตาที่เฉยเมย
และยิ้มให้เราอย่างเยินยา
พลางถามว่า
“ปลูกดอกไม้ประชาธิปไตยแล้ว
จะทำให้ฉันปลูกข้าวขึ้นไหม”

ที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของบทร้อยกรองเพื่อชีวิตในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าแสดงความคิดในหลายประเด็น แต่มีจุดยืนอย่างเดียวกัน และมีกลวิธีนำเสนอเนื้อหาได้หลายแบบ อาจจะเป็นอย่าง “ซุชรบ” คือปลุกกระดมให้เข้าต่อสู้ฟาดฟันเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการอย่างรวดเร็ว หรืออาจจะเป็นแบบแนะให้คิด แนะนำให้ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรืออาจจะแสดงความก้าวร้าวดุจัน แต่บางทีก็อ่อนหวานกึ่งพาดิน

พัฒนาการของร้อยกรองปัจจุบันจะต้องดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง การแบ่งกลุ่มของร้อยกรองปัจจุบันขึ้นอยู่กับว่าเอาอะไรเป็นเกณฑ์ หากใช้เนื้อหาเป็นเกณฑ์ ก็จะมีร้อยกรอง 2 ประเภทดังกล่าวแล้วคือ กลอนที่มีเนื้อหาพาดิน ซึ่งอาจจะเป็นการบรรยายความรัก ความเศร้า อารมณ์ต่าง ๆ พรรณานาธรรมชาติ หรือเป็นบทสวดดี ๆ ฯลฯ อีกแบบหนึ่งเป็นกลอนที่มีเนื้อหาเพื่อชีวิต สะท้อนภาพสังคมชักชวนให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคม ฯลฯ หากใช้ลีลาการแต่งเป็นเกณฑ์ จะแบ่งกลุ่มนักกลอนได้ 3 พวก คือ

1. **กลุ่มอนุรักษนิยม** นักกลอนกลุ่มนี้จะรักษารูปแบบ ฉันทลักษณ์ตามขนบนิยมดั้งเดิม และมักนิยมแต่งร้อยกรองเล่าเรื่องขนาดยาว ๆ เช่น **นิราศขุนช้างขุนแผน นิราศพระอภัยมณี** ของ นายฉันทน์ ขำวิไล **นิราศเกาหลี** ของ พลเรือตรีประจวบ หงสกุล **ลิลิตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช** ของ พ.ต.ต. พิศาล เสนะเวส เป็นต้น

2. **กลุ่มเสรีนิยม** นักกลอนกลุ่มนี้ไม่ให้ความสำคัญต่อรูปแบบเท่าเนื้อหา หรือคือไม่เคร่งครัดในเรื่องฉันทลักษณ์เท่ากับการแสดงความคิด นักกลอนในกลุ่มนี้มีตั้งแต่ที่มีความสามารถพร้อมมูลทั้งในด้านเสนอข้อคิดและศิลปะการแต่งอย่าง **เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ อุชเชณี ทวีปวร เปลื้อง วรณศรี นายผี จิตร ภูมิศักดิ์ รวี โดมพระจันทร์ สถาพร ศรีสังข์ จังสุจิตต์ วงษ์เทศ** ฯลฯ ไปจนถึงพวกที่มุ่งเสนอความคิดจนไม่สนใจรูปแบบการแต่ง ว่าจะเป็นการร้อยกรองชนิดใด มีฉันทลักษณ์อย่างไร และไปจนถึงพวกที่ตัดเกณฑ์ในเรื่องฉันทลักษณ์ออกจนหมดคือ แต่งเป็น “กลอนเปล่า” ร้อยกรองในกลุ่มนี้อาจจะแสดงความคิดและอารมณ์ได้ทั้งในแบบพาดินและเพื่อชีวิต

3. กลุ่มก้าวหน้า นักกลอนกลุ่มนี้มีความก้าวหน้าในด้านศิลปะการแต่งมาก ได้สร้าง จตุริเริ่มให้วงการร้อยกรองของไทย ผู้นำกลุ่มคือ อังคาร กัลยาณพงศ์ จุดเด่นของนักกลอน กลุ่มนี้คือการสร้างจินตนาการกว้างไกล มีการเลือกใช้สัญลักษณ์ที่แปลกใหม่และให้ภาพพจน์ ที่สร้างความหวังไหวแก่ผู้อ่าน และอาจจะใช้แนวคิดแบบเหนือความจริง การอ่านกลอนของ นักกลอนกลุ่มก้าวหน้านี้ ผู้อ่านจะไม่ได้รับรส “กวีศิลป์” ด้วยเสียง ด้วยจังหวะ ด้วยความ งดงามของภาษา อย่างในกลุ่มอนุรักษ์นิยม หรือด้วยความเรียบง่ายของรูปแบบและภาษาอย่าง กลุ่มเสรีนิยม มากเท่ากับที่ได้คิด ได้ตรง ได้ตีความ และการค้นหาความหมายตลอดจน ความคิดของผู้เขียน นอกจากอังคาร กัลยาณพงศ์ นักกลอนในกลุ่มนี้ได้แก่ วิโรจน์ ศรีสุโร วรฤทธิ์ ฤทธาณี วิทยากร เชียงกุล หรือบางคนก็นิยมเขียนเป็นกลอนเปล่า เช่น สุชาติ สวัสดิ์ศรี และจ่าง แซ่ตั้ง ที่ใช้วิธีการของการวาดภาพด้วยตัวอักษร เช่น

วิ
โร
จ
น์
ศรี
สุ
โร
ว
ร
ห
ิ
ย
ฤ
ธ
ธ
า
ณี
ว
ิ
ย
า
ก
ร
ช
ิ
ง
ก
ุ
ล

วิ
โร
จ
น์
ศรี
สุ
โร
ว
ร
ห
ิ
ย
ฤ
ธ
ธ
า
ณี
ว
ิ
ย
า
ก
ร
ช
ิ
ง
ก
ุ
ล

วิ
โร
จ
น์
ศรี
สุ
โร
ว
ร
ห
ิ
ย
ฤ
ธ
ธ
า
ณี
ว
ิ
ย
า
ก
ร
ช
ิ
ง
ก
ุ
ล

จ่าง แซ่ตั้ง ๑๙๖๖

กวีนิพนธ์แบบนี้เรียกกันเป็นภาษาอังกฤษว่า CONCRETE POETRY ซึ่งศาสตราจารย์ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณให้ชื่อภาษาไทยว่า กวีนิพนธ์แบบรูปธรรม พร้อมทั้งให้คำอธิบาย ลักษณะของกวีนิพนธ์ชนิดนี้ไว้ว่า

“กวีนิพนธ์แบบรูปธรรมนั้น นักปรัชญาในตะวันตกสมัยใหม่อธิบายว่า เป็นกวีนิพนธ์ที่ไม่ถือว่า ภาษา เป็นสิ่งที่ไม่มีความหมาย ที่จริงนั้น ภาษา นอกจากจะมีเสียงแล้วยังมีรูป คือรูปที่เขียนลงบนหน้ากระดาษหรือวัตถุใดก็ตามที่ใช้เขียน จึงหันมานิยมการเขียนร้อยกรองที่มีรูปแบบที่ช่วยนัยน์ตาให้แลเห็นภาพ และจากภาพนั้น ให้เกิดความนึกคิดไปตามแนวใดแนวหนึ่ง ตามที่ผู้ประพันธ์จะคิด หรือที่ผู้อ่านจะตีความ”¹

¹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, “หัวใจของวรรณคดีไทย”, วรรณคดี: วรรณไวทยกร, (พระนคร: โครงการตำราฯ, 2514), หน้า 148-9.

แนวคำถามวิชาวรรณกรรมปัจจุบัน

สารคดีและร้อยกรอง

สารคดี

1. ท่านมีหลักเกณฑ์ในการอ่านหนังสือสารคดีอย่างไร ยกตัวอย่างสารคดีเล่มใดเล่มหนึ่งที่ท่านชอบ โดยวิเคราะห์สารคดีเล่มนั้นตามหลักเกณฑ์การอ่านของท่านให้ชัดเจน
2. ท่านคิดว่าสารคดีที่เป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบันนี้คือสารคดีประเภทใด เป็นเพราะเหตุใด จงอภิปราย
3. ในบรรดาหนังสือสารคดีที่กำหนดให้อ่าน ท่านชอบงานสารคดีของผู้ใดมากที่สุด นักเขียนผู้นั้นมีกลวิธีการเขียนอย่างไรจึงเป็นที่ประทับใจท่าน จงเปรียบเทียบกลวิธีการเขียนของนักเขียนสารคดีผู้นั้นกับกลวิธีการเขียนของนักเขียนสารคดีในแนวเดียวกับท่านอื่น
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าสารคดีประเภทชีวประวัติและอัตตชีวประวัติมีคุณค่าแก่ผู้อ่านในด้านการเรียนรู้จักแง่มุมต่างๆ และความเป็นไปตามธรรมชาติทางชีวิต จงอภิปรายและยกตัวอย่างสารคดีชีวประวัติหรืออัตตชีวประวัติที่ท่านได้อ่านเพื่อสนับสนุนคำตอบให้มีน้ำหนัก
5. สารคดีคือหนังสือประเภทใด ต่างจากบันเทิงคดีอย่างไร สารคดีที่ดีควรมีส่วนประกอบอย่างไรบ้าง เราแบ่งประเภทของสารคดีได้กี่ประเภท ยกตัวอย่างสารคดีแต่ละประเภทมาประเภทละ 5 เรื่อง พร้อมชื่อผู้แต่ง
6. ท่านได้ข้อคิดอันใดจากการอ่านหนังสือสารคดีเรื่อง “พม่าเสียเมือง” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
7. จงแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อสารคดีทางศาสนาในปัจจุบัน ในเรื่องต่อไปนี้
 - ก. กลวิธีการจูงใจผู้อ่าน
 - ข. ความนิยมในการอ่าน
 - ค. ทัศนคติส่วนตัวของท่านต่อหนังสือประเภทนี้

ร้อยกรอง

1. จงแสดงทัศนคติของท่านเกี่ยวกับงานกวีนิพนธ์ในปัจจุบัน ในหัวข้อต่าง ๆ ต่อไปนี้
 - ก. รูปแบบ
 - ข. เนื้อหา
2. ตามที่กล่าวกันว่า อังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นกวีในกลุ่มก้าวหน้า นั่นคืออย่างไร จงอธิบาย
3. จงแสดงลักษณะเด่นในงานกวีนิพนธ์ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ สัก 3 ประการ พร้อมอธิบาย ยกตัวอย่าง (ยกแต่ชื่อบทของร้อยกรองเท่านั้นก็ได้) ให้เห็นจริง

4. จงเปรียบเทียบงานกวีนิพนธ์ของเนาวรัตน์และอังคารในหัวข้อต่อไปนี้ โดยยึดเอา **กำหนด** และ **ชกัมาฆเมื่อง** ของเนาวรัตน์ กับกวีนิพนธ์ ของอังคาร เป็นแนวทางสำคัญ
 1. รูปแบบ
 2. จินตนาการ
5. อังคาร กัลยาณพงศ์ ได้เสนอกวีทัศน์ประการใดบ้างไว้ในหนังสือกวีนิพนธ์ของเขา
6. จงวิเคราะห์วิจารณ์งานกวีนิพนธ์ที่ยกมานี้ตามที่ท่านเข้าใจ (จะยกกร้อยกรองบทหนึ่งของ กวีท่านใดท่านหนึ่งมาให้วิเคราะห์)

นวนิยายและเรื่องสั้น

1. จงแสดงทัศนคติของท่านต่อวรรณกรรมปัจจุบัน ในด้าน :-
 - 1.1 ลักษณะของวรรณกรรมปัจจุบัน
 - 1.2 สภาพของวรรณกรรมปัจจุบัน
 - 1.3 การคาดคะเนแนวโน้มของสภาพวรรณกรรมปัจจุบันในเมืองไทย
2. จงเปรียบเทียบนวนิยายเรื่อง **ข้างหลังภาพ** ของศรีบูรพา กับ **ปักกิ่งนครแห่งความหลัง** ของ สด คุรุมะโรหิต ในหัวข้อต่อไปนี้ :-
 - 2.1 แนวคิด
 - 2.2 เหตุการณ์ในเรื่อง
 - 2.3 ฉาก
 - 2.4 สำนวนภาษา
3. จงให้ความเห็นว่า นวนิยายต่อไปนี้สะท้อนภาพของสังคมปัจจุบันในแง่ใดบ้าง
 - 3.1 ไอ้ มาดา
 - 3.2 บ่วงกรรม
 - 3.3 ประตูที่ปิดตาย
4. “ความรักของวัลยา” ของเสนีย์ เสาวพงศ์ เป็นนวนิยายที่จัดพิมพ์ออกมากกว่าสามสิบปีแล้ว เหตุใดจึงยังได้รับความนิยมจากผู้อ่านหนุ่มสาวบางกลุ่มในปัจจุบัน **ดึงดูดความสนใจผู้อ่านปัจจุบันคืออะไร และอย่างไร?**
5. จงเปรียบเทียบ “**หนึ่งในร้อย**” ของ ดอกไม้สด กับ **ความรัก ของวัลยา** ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ ในหัวข้อต่อไปนี้
 - 5.1 ความนิยมของผู้อ่าน
 - 5.2 เหตุผลที่ผู้อ่านนิยมมาก นิยมน้อย หรือไม่นิยมเลยต่อหนังสือทั้งสองเรื่องนั้น (แยกคำตอบอธิบายแต่ละเรื่องให้ชัด)
 - 5.3 ความเห็นเฉพาะตัวของท่านต่อหนังสือสองเรื่องนี้

6. จงแสดงทัศนะในเชิงวิเคราะห์-วิจารณ์นวนิยายเรื่อง “หนึ่งในร้อย” ของ ดอกไม้สด
7. ท่านได้รับข้อคิดอันใดจากการอ่านนวนิยายเรื่อง **ละครแห่งชีวิต** ของ ม.จ.อากาศดำเกิงรพีพัฒน์ บ้าง?
8. ในจำนวนนวนิยาย 15 เรื่อง ที่กำหนดอ่านในกระบวนวิชา TH 431 นี้ ท่านมีความเห็นว่เรื่องใดแสดงการสะท้อนภาพของสังคมได้ชัดเจนมาก กรุณาอธิบายให้ชัดเจน
ในบรรดาบุคคลในที่ได้อ่านแล้วนี้ ท่านรู้สึกชอบหรือไม่บุคคลนั้นด้วยเหตุผลอะไรบ้าง?

- 9.1 อนงค์ ในเรื่อง “หนึ่งในร้อย”
- 9.2 ร้อยตรีซัด ในเรื่อง “หนึ่งในร้อย”
- 9.3 ยายพร้อม ในเรื่อง “ละครแห่งชีวิต”
- 9.4 มาเรีย เกรย์ ในเรื่อง “ละครแห่งชีวิต”
- 9.5 นพพร ในเรื่อง “ข้างหลังภาพ”
- 9.6 วารยา ในเรื่อง “ปักกิ่งนครแห่งความหลัง”
- 9.7 วัลยา ในเรื่อง “ความรักของวัลยา”
- 9.8 ประวิช ในเรื่อง “ปริศนา”
- 9.9 มาลินี ในเรื่อง “ผู้ใหญ่สี่กับนางมา”
- 9.10 อังศุมาลิน ในเรื่อง “คู่กรรม”
- 9.11 โกโบริ ในเรื่อง “คู่กรรม”
- 9.12 จันจิรา ในเรื่อง “สะใภ้หม่อม”
- 9.13 ต้นสว่างอุ ในเรื่อง “จดหมายจากเมืองไทย”
- 9.14 อั้งบัววย ในเรื่อง “จดหมายจากเมืองไทย”
- 9.15 มาตา ในเรื่อง “ไอ้ มาตา”
- 9.16 เรวดี ในเรื่อง “บ่วงกรรม”
- 9.17 พิมพา ในเรื่อง “บ่วงกรรม”
- 9.18 “แม่” ในเรื่อง “พระจันทร์สีน้ำเงิน”
- 9.19 จิลลา ในเรื่อง “ประตูที่ปิดตาย”
- 9.20 นพี ในเรื่อง “ประตูที่ปิดตาย”

จงอธิบายเชิงอภิปรายเกี่ยวกับวรรณกรรมเรื่องสั้นในปัจจุบันในหัวข้อต่อไปนี้ :-

- 10.1 ลักษณะและแนวโน้มของเรื่องสั้นในปัจจุบัน
- 10.2 เปรียบเทียบงานเขียนเรื่องสั้นของนักเขียนปัจจุบันสองคน

หมายเหตุ 1. ตัวอย่างคำถามข้างต้นนี้พอเป็นแนวทางให้เห็นวิธีการตั้งคำถามว่า จะมีลักษณะอย่างไร เพื่อพอเป็นหนทางให้นักศึกษาได้คาดคะเนแนวคำถามอื่น ๆ ได้เอง

2. วิธีการตอบนั้นต้องให้ตรงประเด็นคำถามทุกข้อ ไม่ว่าจะ เป็นประเด็นเล็กหรือ ประเด็นใหญ่ อย่าละเว้นเลย
3. คิดเรียบเรียงการตอบให้มีลำดับของความต่อเนื่อง เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน และมีน้ำหนักในเหตุผล